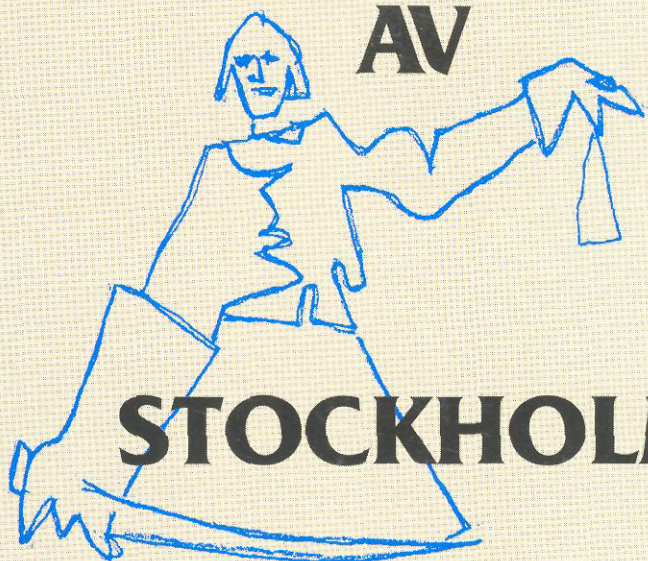
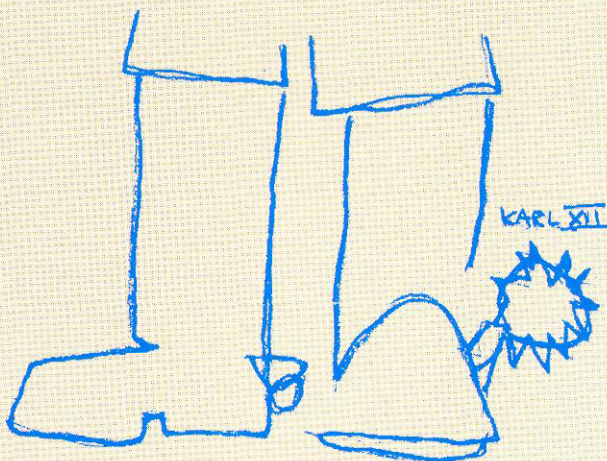

SMÅ STYCKEN AV

STOCKHOLM

RAINER ALANDER

*Små stycken
av Stockholm*

RAINER ALANDER

Av Rainer Alander har tidigare utgivits:

Ansiktet 1963
Sandkornet 1964
Personerna 1969
Lastmärket 1972
En sorts frihet 1974
Barlast 1979
Hälsningar från San Francisco 1985

Omslagsbild av författaren
Layout Hans Kylberg
ISBN 952-5064-05-0
Mariehamns Tryckeri Ab 1996

Små stycken av Stockholm

En polska	7
Dialog om Godot och Marilyn Monroe .	10
Nyår	14
En bortslumpad chans	16
Kvinnor på stan	20
En gammal kappa	23
Levande malm	25
En äkta Kylberg	28
Vanliga människor	30
Författare	33
En landsman	36
Från Abessinien till Sibirien	39
Hundskit och presidentval	42
Antastaren	44
Finska flickor	47
Polis och våldtäktsman	50
En uteliggare	53
Samtal vid en pissoar	57
Första gången	61
Blåst på bilder	64
Möte med sanningen och livet	65
Aldrig säker	68
En gammal man och Karl XII	72
Missriktad vänlighet	75
En hemlighet	77
Vid Slussen	85
Hundar och kärlek	89
En kyss vid NK	94
God Jul	96
Rakas, rakas.. ..	99
Sommarnatt	102
De polska hästarna	107

En polska

Några dagar före jul. Jag sitter på Café Lindex med en kopp kaffe och en kanelbulle. Tittar ut över ett råkallt Stockholm, så mycket jag ser av det: Sergels Torg, Kulturhuset med Stadsteatern. Bilar, bussar och människor. Öhrströms 37 meter höga, osannolika glasobelisk.

På Stadsteatern går en bra pjäs regisserad av finlandssvensken Joakim Groth och en annan fläkt från Finland är Märta Tikkanens odödliga kärlekssaga på Södra Teatern.

Jag bläddrar i Dagens Nyheter som någon lämnat efter sig och läser flyktigt en recension i vilken Lars O Ericsson gör följande reflexion: Människorna har det jävligt knapert i Finland just nu, men på kultur satsas det ändå. Kultur betraktas där nämligen inte som lyx utan som en nödvändighet.

Det låter bra.

Ute är det rusningstid och kallt. Stockholmsborna är förnuftigt klädda i tjocka halsdukar, grova skor och rejäla vantar, men naturligtvis barhuvade.

Julshoppandet i full gång.

En vacker brunhårig kvinna med en bok under armen, kaffekopp och bakelse på brickan, går omkring och ser sig om efter ledigt bord.

Skymningen faller sakta på.

Jag bryter upp och går ut.

Vandrar hemåt längs Sveavägen.

Går in på ICA-Baronen och köper kattmat åt Godot.

Jag tänker på den brunhåriga kvinnan på Café Lindex. Hon kom och satte sig vid mitt bord och vi växlade några ord. Hon var polska, från Gdansk, tillfälligt bosatt i Stockholm. Hennes svenska nästintill perfekt, tonfallet något exotiskt.

Många vackra kvinnor är polskor, från Gdansk.

Jag fick aldrig veta vad hon hade för sig i stan och hon ville "av säkerhetsskäl" inte tala om vad hon hette, men hon bad om mitt telefonnummer och lovade ringa nån gång och berätta för mig "vem hon egentligen var".

Det lät förvirrande, spännande och hemlighetsfullt.

Boken hon läste var Joseph Brodskys *Att behaga en skugga*.

Vem var hon?

Hemma möter mig en svart katt, den stryker sig mot mina ben och längtar efter mat, vänlighet och kärlek.

Den får alltsammans.

I skrivande stund har vi hunnit fram till medlet av april, året är nytt, dagarna ljusa, kvällshimlen över Stockholm så där egendomligt blå som den bara kan vara just här och koltrasten sjunger oförtröttad i TV antennen.

Jag kopplar på telefonsvararen varje gång jag går ut, men den polska kvinnan har inte hört av sig.

Dialog om Godot och Marilyn Monroe

Vill man veta hur det är att känna sig ensam i en storstad ska man uppsöka ifrågavarande stads järnvägsstation och hänga där ett tag. Där finns känslan. Den erfarenheten har jag från bl.a. Hamburg, Amsterdam och Antwerpen.

Det är såna ställen ensamma människor söker sig till.

Fråga inte varför.

Kanske finns i atmosfären någonting av spänning och nostalgi, främlingskap och kontaktbehov. Mäniskor på väg. Man kommer hit för att man tror att någonting ska hända. Här händer hela tiden fast ingenting händer.

Så befann jag mig en kulen vintereftermiddag på Stockholms Centralstation. Detta enorma byggnadsverk av Adolf Wilhelm Edelsvärd – eller det som finns kvar, efter ombyggningar och utvidgningar.

Stod vid "ringen" och undrade varför jag gjorde det.

Jag hade kunnat promenera därifrån när som helst utan att någon hade brustit i gråt eller klängt sig fast vid mig.

Kanske hölls jag fången av några minnen:

Här tog jag en gång ett känslösamt farväl av en kär vän när jag reste till Port Said för att mönstra ut på en Ostasiatrare. Här knöts ett vänskapsband som tjugufem år senare plötsligt och så helt oförklarligt löstes upp. Här hade jag sett författaren Artur Lundkvist komma promenerande en gång, livslevande.

Eftersom sålunda någonting höll mig kvar köpte jag en kvällstidning och satte mig på en bänk bredvid en orakad man i sliten överrock och keps.

Om en stund tilltalade mannen mig.

–Jag är gift med Marilyn Monroe, sa han.

–Jaha, sa jag. I så fall är du enkling. Marilyn Monroe är död. Hon dog 1962 under oklara omständigheter.

Mannen smålog överseende och skakade på huvudet.

–Såna som hon dör aldrig.

Just det, tänkte jag. På det sättet. Elvis Presley och August Strindberg är ju inte heller döda. De lever. Inte ens Shakespeare är död.

Fast det var inte riktigt samma sak. För Elvis Presley, August Strindberg och Shakespeare var män. Stora män brukar leva längre än stora kvinnor. Jag menar som döda.

Egendomligt nog, för i livet är det ofta tvärtom.

–Är det henne du sitter och väntar på, undrade jag.

Återigen fick jag det där nedlåtande småleendet, som kom mig att känna mig lite dum.

–Hon sitter och väntar på *mig*.

–Jag förstår.

Jag böjde mig tyst ner över tidningen.

Efter ett tag kom den främmande mannen med ett förslag:

–Har du ingenting annat för dig i kväll så kan du följa med hem till mig, sa han. Jag bor i Nockeby. Vi kan titta på bilder. Det tar bara en kvart ungefär att åka dit.

–Har du bilder hemma?

–Visst, sa han. Massor av bilder.

Jag log.

–Av nakna fruntimmer?

–Av *henne*.

–Tack, sa jag. Det låter trevligt, men jag måste gå hem.

–Har du nån som väntar på dig?

–Jo, sa jag. En svart katt.

–Vad heter den?

–Godot.

–Godot?

–Ja.

–Den väntar på dig därhemma?

–Ja, sa jag. Fast i själva verket är det tvärtom. Godot är någonting man går och väntar på. En figur av Samuel Beckett. Men Godot kommer aldrig.

–Hur vet du det?

–Hittills har Godot aldrig dykt upp.

–Vem *är* Godot?

–Det vet man inte.

–Underligt, sa mannen. Vet ingen det?

–Nej. Inte ens Beckett själv visste det.

–Kommer han aldrig fram och visar sig?

–Nej, sa jag. Man vet inte ens om det är en han eller en hon. Det kan vara en det. Det är just det som är så egendomligt. Ingen vet någonting om Godot.

–Kanske det inte alls finns nån sån?

–Kanske det, sa jag. Fast många tror att det finns. Mannen satt tyst ett tag. Han korsade armarna över bröstet och stirrade framför sig.

–Det var mig en konstig jävel, muttrade han.

Om han menade mig eller Godot vet jag inte.

–Du, sa han.

–Ja?

–Jag för min del är gift med Marilyn Monroe. Henne vet man i alla fall var man har.

Jag åkte inte till Nockeby för att titta på bilder. Jag gick ut i den mörka vinterkvällen. Snön föll och kylan var skarp. Ljus blinkade. En polisbil gläfsste nånstans åt Munkbrohållet.

Ett ögonblick stod jag stilla och funderade på samtalet med den främmande mannen, sedan gick jag upp mot Klara kyrka för att ta Drottninggatan hemåt.

Godot väntade på mig.

Nyår

Vi hade firat nyår tillsammans.

Vid tolvslaget stod vi uppe på Mariaberget och såg staden Stockholm översköljas av ett sprakande, sago-
likt fyrverkeri.

Min glada väninna hällde ett glas champagne över Ivar Los brons huvud och kysste honom Gott Nytt År.

Ett par dagar senare ringde hon.

–Vad har du för intryck av det nya året?

–Det snöar.

–Det gjorde det i fjol också.

–Visst, sa jag. Men det var fjolårets snö. Det här är ny snö. Det är det här årets snö och kommer att gå till historien som sådant.

–Ingenting annat nytt?

–Jo, skatorna har börjat inspektera sitt bo. Det har till och med hänt att dom har möblerat om en och annan kvist i det gamla boet. Ändå har det nya året knappt börjat.

På min bakgård i Vasastan växer nämligen ett högt träd och i trädet finns ett skatbo. Jag kan se det från köksfönstret. Det är bebott varje år, men jag vet inte om det är av samma skatpar.

–I Finland börjar skatorna syssla med såna saker i mars.

–Det här är Stockholm, snälla Rainer. Storstadsskatorna har en snabbare livsrytm. Dom ser redan nu fram emot passionen.

–Kanske det.

Min väninna suckade.

–Tänk om det var så med oss människor också. Att alltsammans började om varje vår. Med ny kärlek och allt det där. Nytt år, ny passion.

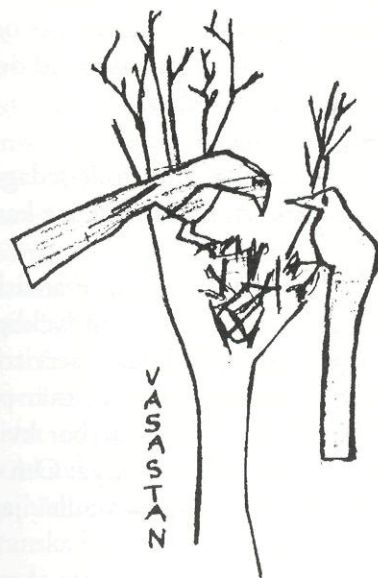
–Det skulle nog inte vara så bra, sa jag.

–Varför det, undrade hon.

Jag tittade ut och såg skatorna sitta på varsin kant av skatboet och tjattra livligt. Antingen grälade de eller också var det nånting viktigt de underhandlade om. Sedan flög den ena plötsligt iväg med ett hest skrik. Den som hade blivit kvar hukade sig, vred på huvudet och flög iväg den också.

Åt andra hållet.

–Jag vet inte, sa jag.

En bortslumpad chans

Det inträffar ibland att man tänker att om man hade varit en smula mera förutseende den gången, så hade livet blivit helt annorlunda.

Det gäller små saker likaväl som stora.

Tanken kommer till exempel gärna när man är ute och fiskar:

Om jag skulle stå därborta och kasta, vid den där udden, så skulle jag kanske få mitt livs hugg.

Om jag hade använt *det* draget, hade jag säkert fått napp.

Eller om jag hade rundat berget och följt *den* stigen i stället så hade jag kanske vid det här laget haft korgen full av kantareller.

Samma sak gäller i kärlek:

Om jag hade firat min födelsedag i Helsingfors i stället för i Stockholm så hade jag kanske träffat just *henne*.

Om jag hade gått till Zum Franziskaner den kvällen hade jag kanske i dag varit lyckligt gift med den vackra, högbystade, rödhåriga servitrisen.

Jag känner en begåvad konstnär på Lidingö som är lyckligt gift med en underbar kvinna. Ända har jag hört honom sucka och säga: Om det inte var det att jag är gift med Lisa så skulle jag kanske träffa Anna och bli ännu lyckligare.

Vad lär vi oss?

Att man borde vara nöjd med det man har.

Men – här gräver sig förnufts mask in bakvägen:

Det vore väl dumt att alltid nöja sig med det första bästa.

Ligger det inte just *utveckling* i att alltid söka sig framåt?

Ingenting i livet tycks vara perfekt. Ingenting så perfekt att det inte skulle kunna bli perfektare. Åtminstone i drömmen.

Jag skulle en gång ha kunnat bli miljonär. Om jag hade velat, eller haft modet att ta chansen. Mitt livs stora chans.

Det inträffade under en flygresa mellan Zurich och Cairo. Året var 1963. Jag var på väg till Port Said och bredvid mig i flygplanet satt en vacker, förtjusande äldre dam. Jag säger "äldre" för jag var själv bara tjugufem. I dag skulle jag kalla henne medelålders. Låt oss säga att kvinnan var femtiotvå. Hon var som sagt mycket vacker, mycket stilig. Dyrbart klädd, dyrbart smyckad, dyrbart målad. Håret som silver och näsan rak, munnen fyllig, ögonen mörka som natten omkring oss.

Hon var fransyska, född i Nordafrika.

Under vårt samtal, som det här inte finns anledning att gå närmare in på, kom jag styrkt av en eller annan whisky att lägga handen på hennes ena knä.

Det var klätt i siden och mycket glatt och skönt.

Jag vet inte om denna smekning hade nån betydelse, eller om det var vårt samtal, min ungdomliga charm eller mitt blonda hår som gjorde det, men sammanfattningsvis hände följande:

Den vackra franska kvinnan, jag minns att hon hette Yvonne, förklarade att hon var änka efter en mycket rik amerikansk affärsman, och att hon nu var på jakt efter en man att dela sitt liv och sina rikedomar med.

Mannen fick gärna vara ung – hon hade slösat bort en alltför stor del av sitt liv på en betydligt äldre man – och det var bara ett plus om mannen kom från ett avlägset, exotiskt land. Varför inte Finland.

Hennes förslag:

Om jag hade lust och mod, skulle jag gå av planet i Cairo och följa med henne hem. Och hennes hem, försäkrade hon, var inte vilket litet plåtskjul ute i öknen som helst, utan ett ståtligt palats som antagligen skulle få mig att dra andan av hänförelse.

Jag skulle alltså bli hennes älskare. Men inte för en stund, en natt, en vecka eller fjorton dagar – utan för resten av livet. Hennes liv. I gengäld skulle jag få leva rikt och gott. Och till allt detta få hennes obetingade, fullödiga kärlek.

Vad säger man om ett sådant förslag?

Jag smuttade på whiskyn och mumlade någonting om att jag var på väg till ett fartyg. Jag skulle mönstra tredje styrman på ms Mandalay och gå ombord i Port Said. Dessutom var jag tämligen nygift.

Jag försökte vara diplomatisk:

–Jag har faktiskt ett par dagar på mig i Cairo innan jag åker vidare. Vi kunde kanske träffas och..

Den vackra kvinnan smålog och föste sakta men bestämt undan min hand från det glatta, sidenklädda knät.

Hon skakade på huvudet.

–Följer du med mig måste lämna ditt föregående liv. Du kommer att födas pånytt och absolut ingenting kommer att vara vad det har varit.

Planet landade i Cairo.

Himlen var blå, solen het.

Vid flygfältet stod en svartglänsande Rolls Roys och

väntade på henne. Chauffören var också svart.

Jag kan fortfarande i minnet framkalla den underbara parfymdoft från ögonblicket när jag böjde mig fram och snuddade vid hennes kind och vi tog farväl.

För att aldrig återses.

Valde jag rätt?

Jag tror det.

Kvinnor på stan

Det finns inte mycket kvar av det legendariska gamla ölkafé från 1929 som Café Tranan en gång var. Den sortens utskänkningsställen har för länge sen dött ut i Stockholm.

Jag ska inte säga "tyvärr", världen förändras som bekant och det får vi finna oss i.

Eller är det rentav vi som förändrar världen?

Må med den saken vara hur som helst, men på Café Tranan, som i dag snarare är en restaurang, finner jag mig i alla fall sittande en vintereftermiddag med ett glas öl och en läcker smörgås.

Livet pulserar utanför, det är fredag, rusningstid och Odenplan börjar likna en myrstack i snöväder.

Ofrivilligt gör jag följande observation:

En ljushårig kvinna lutar sig fram över den rutiga bordduken intill och säger till en annan ljushårig kvinna:

–Jag har skaffat mig utbildning och arbete och försörjt mig hela mitt liv.

Det må vara mig förlåtet om jag gör en felbedömning, men jag tycker mig förnimma trots, kanske lite bitter aggression i rösten och de blå ögonen.

Jag uppfattar inte mera av samtalet och det är inte heller meningen. Man ska inte sitta och tjuvlyssna.

Det är emellertid inte första gången jag hör den här formuleringen och en tanke väcks: Hon säger det som om det vore en ursäkt för *någonting annat*.

Gud vet vad.

Kanske som en inmutning av rätten att vara någonting hon inte är, skulle vilja vara. Att till exempel gå omkring och driva.

Eller som en dimslöja över andra dödssynder. Utförda eller utförda. Kanske bara drömda.

Ett sista rop från korset:

Jag har minsann gjort rätt för mig!

Som efter att ha inhämtat nya krafter av samvaron reser sig kvinnorna och klär på sig kapporna. De går ut i snöryan.

Därute står de och kramar de om varandra, skratrar och vinkar, går sedan åt varsitt håll.

Jag viker ihop kvällstidningen, kränger på mig oljerocken och går ut även jag.

I hörnet vid Odengatan och Upplandsgatan står en reklampelare med en ung vacker kvinna som le-

ende uppmanar oss att leva livet Lätt & Lagom.

Hon har klättrat dit med sitt budskap efter nedtagningen av Hennes & Mauriz senaste skönhet.

Jag vandrar hemåt.

På Spelbomskans Torg står en nersliten men röd-kindad liten gumma i snöyran med tre plastkassar i händerna. Alla till bräddarna fyllda av tomglas, burkar och bråte.

Hon gör också rätt för sig.

Hennes hår är vått av snö, strumporna har hasat ner mot de snedgångna skorna. Hon ser frusen ut.

Hon ler.

Hon ler mot mig.

En gammal kappa

Ibland inträffar det att en gammal vän berättar en god historia för mig. Kanske någonting han eller hon eller någon annan varit med om.

Jag blir intresserad och lägger den på minnet och rätt som det är sitter jag vid skrivmaskinen.

Eftersom jag har skrivandet till yrke, mer eller mindre, sänder jag in berättelsen någonstans och med lite tur och en vänligt sinnad redaktör blir den publicerad. Jag får ett litet honorar och kan gå ut på restaurang och äta en pizza eller köpa den där rutiga flanellskjortan jag såg på Åhlens.

När jag kommer hem och står och provar skjortan framför spegeln ringer telefonen.

Det är min vän.

–Fan, säger han. Den där historien jag berättade för dig när vi var ute och promenerade på Djurgården.

–Ja?

–Den såg jag publicerad i Svenska Dagbladet här-
omdan.

–Det stämmer.

–Men det var inte samma historia. Det var en jävla
förvrängning. Det var inte *min* historia.

–Exakt, säger jag. Det var min historia.

–Hur då, menar du?

–Jamen anta att du skänker mig en kammal kappa.
Då har jag väl rätt att låta sy om den en smula för
att den ska passa mig. Det är liksom min kappa, el-
ler hur?

–Jo, men..

–Om du möter mig på stan med kappan på mig
kan du väl inte komma och påstå att det är *din* kappa?

Min vän suckar tungt men säger ingenting.

Är det fråga om en god gammal vän accepterar han
förklaringen.

Levande malm

Längs Karlavägen går folk och luftar sina hundar. Den
saken finns ingenting att orda om, någonstans måste
de få göra det. Stockholm är fullt av hundälskare och
hunden sägs vara människans bästa vän.

Här stod en vårvinterdag en yngling i hörnet av
Sturegatan och betraktade ett märkligt konstverk av
Willy Gordon när en äldre man kom gående med en
liten hund som sällskap.

Mannen stannade och lät hunden göra det som
hundar stundom gör.

Han tittade på ynglingen och sedan på skulptu-
ren.

–Ska det där föreställa konst?

–Visst, sa ynglingen. Levande malm, heter den.

–Jamen är det *konst*?

Ynglingen tog sig en funderare:

–Vad är konst?

–Rembrandt är konst, sa mannen. Bruno Liljefors.

–Och Picasso.

–Fy fan. Det är ingen konst att måla som Picasso.
Jag har en son i er ålder som målar lika bra som Pi-
casso.

–Gratulerar.

–Ingen anledning.

–Picasso målade också lika bra som Picasso när han
var aderton. Och han blev världsberömd. Din son är
kanske ett geni. En dag är han måhända sin tids store
konstnär.

–Jag ser honom lika gärna som en tunnelbaneförare, muttrade mannen.

Han ryckte otåligt i hundkopplet för att gå vidare, men hunden var inte färdig och stretade emot.

–Får man fråga vad min unge man sysslar med?

–Jag skriver.

–Skriver, fnyste mannen. Det är inget arbete. När jag var ung arbetade vi på riktigt. Vi arbetade för en bättre värld. På fritiden gick vi ut på stan och demonstrerade för solidaritet och frihet.

–Det är vi tacksamma för.

–Vadå?

–Solidaritet och frihet.

–Men hur är det i dag? Konst är inte konst. Arbete är inte arbete. Stockholm är fullt av utlänningar och svenskarna flyttar utomlands. Höger och vänster

är samma sak. Nu har vi halkat in i EU också. Vad tycker ni det liknar?

–Frihet och solidaritet.

Mannen stirrade på ynglingen en lång stund.

–Är ni oförsämd?

–Tvärtom. Jag är tacksam för att du har varit med och förändrat världen.

–Säger ni *du* till mig?

–Ja, log ynglingen.

Mannen knep ihop munnen och ryckte ilsket i hundkopplet.

Hunden var klar och sprätte med bakbenen smutsig snö över skithögen. Följde sedan villigt efter sin husse längs Karlavägen.

Ynglingen stod kvar och tittade på konstverket. Levande malm.

En äkta Kylberg

Jag har en god vän som i rakt nedstigande led är släkt med den store Carl Kylberg. Mannen som levde sitt konstnärsliv mellan åren 1878 – 1952.

Fast nedstigande och nedstigande. Ett litet snedsprång måste han nog ta, om rätt ska vara rätt. Det var nämligen hans farfars bror som var konstnären. I en även för övrigt mycket konstnärligt begåvad släkt.

En dag var vi ute och promenerade, min vän och jag.

Vi gick in i en bokhandel.

Det var nån sorts efterreä på gång. Ett vackert kvinnligt biträde log mot oss och sa att en trappa upp fanns dom verkligt billiga böckerna. Där kunde man fynda bland saker som slumpades bort för halva rea-priset.

Vi gick upp.

Där fanns massor av böcker, men inga andra kunder än en gammal orakad man som pratade för sig själv och letade efter en bok om biodling.

Plötsligt visade min vän upp en tunn bok.

–Titta vad jag har hittat.

–Dikter av Anna Maria Lenngren?

–Men bilderna!

–Vad är det med dem?

–Min farfars farfar har illustrerat boken. Titta här:
Lars Wilhelm Kylberg.

–Ta den, sa jag.

Vi gick ner och min vän betalade.

Han kunde inte låta bli att berätta om sammanträffandet.

Bokhandlaren skakade på huvudet:

–Boken är en pärla. Den trycktes 1955 i en upplaga om 999 ex. En raritet som idag är svår att få tag på. Den ska du vara aktsam om.

Min vän stoppade fyndet i fickan på sin vindtygsjacka och vi gick ut i det soliga höstvädret.

Vid Karlaplan tog vi farväl.

Jag hade väl varit hemma en knapp timme när telefonen ringde.

–Vet du vad som har hänt, stönade min vän.

–Ingen aning.

–Jag har blivit bestulen!

–Har nån brutit sig in i din lägenhet?

–På väg hem, sa han. I tunnelbanan. En ficktjuv har farit iväg med min bok. Anna Maria Lenngrens dikter.

–Med din farfars bilder!

–Just det.

–Det var som fan.

–Ja det tycker jag också, sa min vän dystert.

–Fast egentligen är det en bagatell tillade han. En bok är ändå bara en bok.

–Just det. Och så har ju faktiskt Carl Kylberg själv sagt att ”människan är här för att förstå helheten, inte för att räkna blommorna och bladen på träden”.

Min vän suckade och föreföll tröstad.

Vanliga människor

Jag är förbannat trött på den här stan, klagade en författarkollega häromdan. Jag är trött på det *konstlat intellektuella* livet i Stockholm.

Han hade varit på en fest och lät trött och besviken.

–Folk springer hysteriska omkring och vill bara visa upp sig. Låtsas vara nånting. Nu vill jag börja umgås med vanliga människor.

–Hur ser dom ut, frågade jag.

–Det vet du väl. Såna som har nånting att säga. Som inte bara rör sig som andra schablonapor.

Vi korsade Tessinparken i blöt nysnö och gjorde en sväng runt en liten skulptur: Husmorssemester, av Olof Thorwald Ohlsson. En kvinna med kappsäck i handen.

Min vän tog av sig solglasögonen för ett kort ögonblick och smekte den släta granitytan.

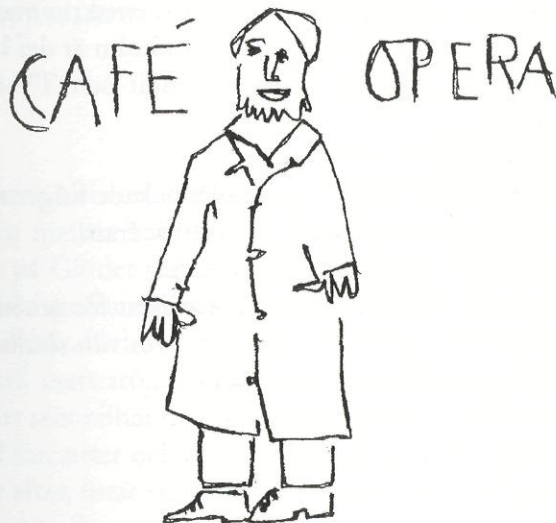
–Hon påminner mig om Shirley Valentine. Jag skulle vilja göra som hon, åka till Grekland. Vad jag behöver just nu är att få träffa vanliga människor.

–Finns inte dom överallt?

–Inte i Stockholm. I Grekland kan man träffa vanliga människor. Slaktare, kypare och fåraherdar.

Jag undrade vad det var för speciellt med slaktare, kypare och fåraherdar och min vän förklarade att det var just det, att dom var vanliga.

Vi kryssade genom Fältöversten. Det var rusningstid och mycket folk.

–Titta på dom, sa min vän och gjorde en svepande gest. Alla går omkring och tror att dom *är* nånting. Ointressanta skitstövlar hela bunten. För att få inspiration och kunna skriva nåt vettigt behöver jag få träffa vanliga människor.

–Du har träffat mig, sa jag. Jag är vanlig.

–Det är du inte alls. Du är finlandssvensk. Jag vill träffa vanliga människor utan påhäng. Slaktare, byggjobbare och fåraherdar.

–Den där killen därborta?

–Skinhead. Såna hatar jag.

–Invandrare?

–I Stockholm är dom likadana linslöss som alla andra. Du tycks inte fatta vad jag är ute efter. Jag vill träffa vanliga människor. Folk som lever nära natu-

ren och kan skilja på en bofink och en skruvmejsel. Som vet hur en spade ser ut. I Stockholm är det bara kändisar, Kieslowski, Short Cuts-skit och TV-folk som gäller.

Vi gick in mot centrum.

Vid Karl den XII som stod och pekade finger mot Grand Hotel stannade vi. Solen bröt fram.

Vi skakade hand och tog avsked.

Jag skulle till Konsum på Sveavägen för att köpa bröd, kattmat och toalettpapper. Min vän skulle gå och ta sig ett glas på Café Opera.

Författare

Sitter på ett café på Sveavägen. April. Vårsolen tittar fram mellan molnen och jag har samma förmiddag ute på Gärdet sett årets första lärka.

Vid ett fönsterbord sitter en ung kvinna med långt svart hår, blek hy, runda trendglasögon, svart siden-skarf, svart tröja, höga svarta knäppkängor. En lång svart secondhandkappa ligger lagd över stolskarmen.

Hon sitter och skriver. Ibland tittar hon upp, tänker efter, lutar sig så fram över skrivblocket och låter pennan flyta.

En cigarrett ligger och ryker i askfatet.

Författardrömmar?

Hon är vacker. Det är en bra fördel. Att dagens förläggare betraktar ungdom och skönhet som en merit är förvisso ingen hemlighet. Är man känd är det ett plus. Att ha uppträtt i TV är guld värt. Om ens föräldrar är kända eller om man råkar vara gift med någon som är någon ger detta goda poäng.

Besitter man härtill en smula talang och har lust att skriva är man redan en bra bit på väg.

Dessa reflexioner för mig långt tillbaka in på slutet av sextioalet och Helsingfors. Jag satt då en kväll tillsammans med författarkollegerna Anders Cleve och Anderz Harning i Cleves hem i Kronohagen. Det var vår och jag hade mönstrat av ett Finnlinesfartyg. Vi var tre unga skrivare, alla jämngamla.

Stämningen var god.

Anderz Harning var på sitt bullersamma och livliga sätt lagom underhållande, utan att riva tapeterna från väggarna. Han hade en ung älskarinna med sig, vilket ingalunda hindrade honom från att försöka tafs på Cleves hustru.

Vid ett tillfälle frågade han om vi ville veta hur man blir berömd och framgångsrik författare.

Det ville vi gärna.

–Stick ett finger i munnen och för upp det i luften. När du är säker på varifrån det blåser breder du ut kappan och seglar iväg. Hjälper inte det ska du försöka med rövslickeri.

Receptet är självfallet inte hundra procentigt, men det har onekligen sina små poänger. Ingen av oss kom emellertid att med allvar gå in för varesig det ena eller det andra. Vi blev aldrig heller berömda.

Harning var inte rädd för att dra ner byxorna och ta emot stryk och Anders Cleve körde envist huvudet i sextiotalsväggen. Själv blev jag mera sjöman än författare.

Nu befinner sig både Harning och Cleve någonstans där full rättvisa råder och för oss efterlevande har dagens vindar blivit nyckfulla. Rövslickeriet har alltid haft besk bismak.

Samma kväll gick vi på krogen Tre Kronor.

Cleve blev trött och lutade sitt tunga, förvirrade huvud mot den solkiga bodduken och somnade.

Själv höll jag mig på benen, men hade all möda i världen att hindra Harning från att komma i handgemäng med uppretade finnar. Finnar som på bruten svenska och med hotfullt viftande knytnävar försökte få honom att begripa att *de* visste mera om Vinterkriget än *han*.

Men Anderz Harnings kärlek till landet Finland kunde ingenting rubba.

I Finland var karlarna som han:

De åt järn och sket kätting.

Ute har solen gått i moln och häftiga vindilar drar upp damm över gatan.

Vårdamm. Aprildamm.

Den svartklädda, mystiska kvinnan sitter kvar och skriver med beundransvärd inspiration. Ibland möts våra blickar, men hon uttrycker ingenting. Jag är ungefär lika intressant som väggen bakom mig.

Gömmer mig sålunda bakom gårdagsexemplaret av Aftonbladet, ägnar mina bortgångna vänner Anders Cleve och Anderz Harning en tyst minut och grämer mig smått över att inte vara trettio år yngre, generöst begåvad och se ut som Marcus Schenkenberg.

Därute övergår vädret i hård blåst och snöslask.

SVEAVÄGEN

En landsman

En vacker vårdag satt jag på en bänk vid Norr Mälarstrand och läste en bok om Ludwig Wittgenstein.

En klar dag med solsken, värme i luften och milda vindar.

Gamla båtar låg förtöjda längs kajen.

Vackra båtar.

Vitfåglar skrånade.

Ombord på en nersliten trålare var en ung man med hårsvans sysselsatt med att skrapa babords reling. Hans flickvän satt topless i en segelduksstol uppe på styrhytten och lapade sol.

En korpulent äldre mansperson kom gående längs stranden. Han stannade och satte sig bredvid mig. Han hade vit keps med texten HEJ, JAG HAR SEMESTER.

På finska.

Han tittade nyfiket på mig, sedan på boken och på mig igen.

–Ni svenskar är ett underligt folk, sa han.

–Jaså, sa jag.

–Det finns nånting hos er som retar oss finnar.

–Varför det?

–För att ni tror att ni är bättre än vi.

–I ishockey?

–I ishockey och allting annat. Ni tror att ni är bättre på alla områden.

–Jaha.

Han satt tyst ett tag.

–Men det är ni inte.

–Nej.

–Håller du med om det?

–Absolut.

Mannen tog sig vad man i Amerika skulle ha sagt "a good look" på mig.

–Du är kanske ingen riktig svensk?

–Nej.

–Varifrån kommer du?

–Finland.

–Finland?

–Ja.

–Vad gör du här?

–Bor, sa jag. Jag bor här.

–I Stockholm?

–Ja.

Återigen satt han tyst ett tag. Ett bra tag.

–Du ska inte tro att du är nånting fast du bor här, sa han sen.

Jag svarade inte.

Han pekade på mig med ett trubbigt finger:

–Jag ska säga dig en sak, gosse. Jag har bott i Sverige lika länge som du har gått i ett par skor. Jag kom hit strax efter kriget och då var du bara en liten knatt.

–Det är möjligt, sa jag.

–Jag är fan ta mig mera svensk än du!

–Det är också möjligt.

–Talar du finska?

–Ja, självklart.

Mannen reste sig hastigt och gav mig en ilsken blick.

–Jävla finnjävel, fräste han och gick sin väg.

Från Abessinien till Sibirien

Jag har bott nära tre år i Abessinien. Från Abessinien flyttade jag till Sibirien.

Flyttningen från Abessinien till Sibirien gick på en eftermiddag, med hjälp av son, dotter och en risig ettfyrtia Volvo.

Världen är liten.

Jag trivs gott i Sibirien, men att bo i Abessinien hade onekligen en del fördelar.

En av dessa var att katten Godot kunde ströva fritt omkring.

Lövträdsdjungel och tät buskvegetation smyger sig fram till de säregna smalhusen, uppförda på trettio-talet. Där höll katten till. Jagade i vildmarken mot gasklockorna och Storängsbotten.

En bekant påstod sig ha mött en helsvart katt i Lill-Jansskogen, men det var antagligen en kusin till Godot.

Det fanns ytterligare en fördel:

Jag kunde, medan jag satt och drack morgonkaffe eller kvällste, inom en kvart bestämma mig för om jag hade lust att åka till Åbo i Finland. Kände jag för det var det bara att slänga en skjorta, strumpor och ett paket Zoégas i väskan och promenera iväg till Värtahamnen.

Tio minuter.

Jag uppskattade också den genuina bystämmningen, med posten, det lilla biblioteket och Konsumbutiken.

Det är alltså Hjørhagen jag talar om.

Även några minnesvärda personer har för alltid tagit plats inom mig.

Till dem hör framför allt "Den Vresige Mannen Som Alltid Har Bråttom I Tunnelbanan".

Mannen som inte bara boende i Hjorthagen, Gärdet och Östermalm, utan också Lidingöbor och andra Ropstensåkare känner till.

Han som varje gång tåget stannade otåligt skruvade på sig och kom med sin högljudda och obetalbara kommentar:

–Men kör då för helvete så man kommer fram nån gång!

Hur gärna valde man inte att kliva in i samma vagn som han bara för att få uppleva de beska kommentarerna och se oinitierade resenärer bli smått förnärmade.

Och när han steg ur tåget och banade sig fram i trängseln:

–Fan va mycket folk!

Eller:

–Jamen gå då för fan så man kommer fram!

En för övrigt oförarglig mansperson som snarare mötte igenkännande leenden än mothugg och irritation. Kanske just för att han vågade vara sig själv.

Hans beteende hade ytterligare en poäng:

När han kom fram till spärren i Hjorthagen slog han sig oftast ner på bänken mitt emot spärrvakten och blev sittande. Längre. Eller rentav sträckte ut sig, lutade huvudet i handflatan och tog sig en tupplur.

Var det detta han hade så bråttom till?

Många frågade, men ingen fick något svar.

Jag föreslår emellertid härmed att man snarast låter uppresa en staty mannen till heders. Han är för

många stockholmare mera känd än August Strindberg.

Ytterligare en känd Hjorthagspersonlighet är en liten flicka. Måhända inte lika känd.

Hon heter Rita och står fångad i brons inne på en gård vid Dianavägen. Skapad av Annie Wiberg.

Hundskit och presidentval

På Stockholms Stadsbibliotek träffar jag en landsman som heter Lindeman och som letar efter en handbok om hundar.

Han har skaffat sig en hund.

–Det ska man inte göra om man bor i Stockholm, säger jag.

–Har man en fru som älskar hundar gör man det ändå.

–Jag vet. Jag hade också en gång en flickvän som älskade hundar. Jag kunde ha tagit mig över berg och simmat över djupa sjöar för hennes skull.

–Där ser man.

–Har du skaffat hundpåsar, frågar jag. Såna måste man ha om man har hund och bor i Stockholm.

–Hundpåsar?

–Annars har vi gatorna fulla av skit.

Sedan börjar vi tala om det pågående presidentvalet i Finland.

Jag hade varit i Finlandshuset och lyssnat på kandidaterna Ilaskivi och Ahtisaari. För övrigt har vi båda följt ganska illa med presidentvalsdebatten.

Kanske beroende på att Stockholm ligger så avsides ur finländsk synpunkt.

–Det är nog Värynen som blir president, menar Lindeman.

–Eller Ilaskivi.

–Ja. Eller kanske Ahtisaari, trots allt.

–Eller varför inte Elisabeth Rehn.

–Claes Andersson har väl också en chans.

–Men knappast Sulo Aittoniemi.

–Egentligen tror jag inte på Värynen heller, säger Lindeman. Han har gjort bort sig så många gånger.

–Och Ilaskivi har uttalat sig nästan rasistiskt.

–Ahtisaari är alltför tjock.

–Elisabeth Rehn för kvinnlig.

–Claes Andersson för röd.

–Men nån måste det bli.

–Just det.

Lindeman hittar en bok om hundar.

–Den här boken har min fru varit ute efter länge. Nu kommer hon att bli glad som en lärka.

Vi skiljs åt utanför svängdörrarna och skakar hand.

–Glöm inte att skaffa hundpåsar, säger jag.

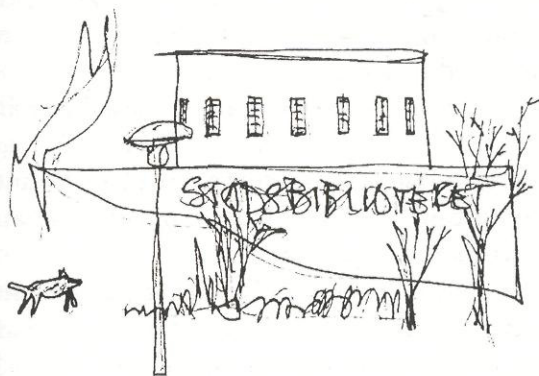
Jag börjar gå hemåt längs Sveavägen.

Man ska inte ha hund om man bor i Stockholm, tänker jag.

Själv har jag katt.

Fast i och för sig:

En hund är ändå alltid en hund.

Antastaren

En sen vinterkväll var min goda vän Mary på hemväg från ett biobesök. Hon var ensam. Det var mörkt. Mitt ute på Västerbron hörde hon snabba steg bakom sig. En främmande man gick plötsligt ikapp henne och bad med låg röst att få göra henne sällskap. Min väninna svarade inte, men i stället ökade hon takten. Mannen följde och efter ett tag sträckte han ut armen och lade den runt hennes axlar. Mary gjorde som alla kvinnor i den här situationen skulle ha gjort:

Hon skrek.

Högt och gällt.

En annan nattlig vandrare, en man, skyndade till och "antastaren" flydde sin hals över huvud.

Min väninna och den okände nattvandraren kom i samspråk.

De talade om det ena och det andra.

Nästa dag träffades de igen. Följande veckoslut åt de middag på en grekist restaurang och rätt som det var uppstod ljuv musik.

Nu följde en underbar tid av förälskelse och kärlek.

I sin aftonbön tackade min väninna Gud för antastaren, eftersom hon tack vare honom hade kommit i kontakt med sin nya kärlek.

I nästan tre år var allt frid och fröjd, men så gick det som det stundom brukar gå. Mannen träffade en annan kvinna, gifte sig och försvann ur Marys liv.

Min väninna greps av djup depression.

Hon isolerade sig, kände sig nere, tappade livslusten och allt det där, men ägnade sig åt två livgivande aktiviteter: hon läste böcker och gjorde långa promenader.

Varje dag promenerade hon utmed Smedsuddsvägen, Norr Mälarstrand, ända fram till Stadshuset. Ibland tog hon med sig kaffe och smörgås, som hon i meditativ stillhet intog vid foten av Carl Eldhs Diktaren.

Hon fann det hon sökte: isolering och ensamhet, men blev inte kvitt den envisa känslan av "ingen-ting är någonting".

I detta halvlevande tillstånd slog hon sig en vacker marsdag ner på en bänk vid Rålamshovsparken och vände ansiktet mot den värmade solen.

En man kom och satte sig bredvid henne.

Han presenterade sig.

–Jag måste få säga en sak, sa han. För några år sedan blev jag förälskad i dig och – ja, jag är rädd för att känslan fortfarande lever.

Min väninna betraktade honom med en blandning av nyfikenhet och misstro.

Om det var någonting hon vid det här laget var besviken på så var det främmande, vältaliga män som talade om kärlek.

–Jag tror min herre tar fel, sa Mary.

–Inte alls. Jag vet vem du är. För ungefär fem år sedan kom jag till din skola och lade i ett fönsterglas som en elev haft sönder. Då såg jag dig första gången och blev blixtförälskad. Eftersom jag bor i närheten möttes vi på gatan ibland, men du lade aldrig märke till mig.

–Jag känner fortfarande inte igen dig, sade Mary

bestämt.

–Jag vet, log mannen. Men låt mig berätta. En kväll när jag hade suttit på Löwenbrau fick jag syn på dig. Du gick ensam över Västerbron och då grep jag min chans. Jag bara rusade efter dig. Jag vet, det var inget bra kontaktförsök. Du blev rädd, du skrek till, en man dök upp och jag sprang min väg.

Mannen satt tyst ett tag och tittade blygt framför sig.

Han sneglade på min väninna.

–Nu har jag i alla fall fått det sagt, sa han.

Mary lyssnade förvånad och mindes.

De två samtalade ytterligare en stund. Om det ena och det andra. De kom överens om att träffas.

Nästa veckoslut åt de middag på en grekisk restaurang och återigen inträffade undret: ljuv musik uppstod.

Nu följde en ny tid av förälskelse och kärlek.

I sin aftonbön tackade Mary återigen Gud för att ha träffat antastaren.

Häromdan hittade jag ett vackert vykort på min dörrmatta:

Hej.

Antastaren Bengt och jag gifte oss i dag i kyrkan i Härnösand.

Många hälsningar, din vän Mary.

Finska flickor

Vårkväll vid Slussen – denna egendomliga trafik–karusell från trettioalet som fortfarande fyller sin uppgift, mot alla tänkbara odds.

Bilder ur en film från femtioalet stiger suddiga fram ur minnet:

Finska flickor i Stockholm.

Jag kan se flickan av olycklig kärlek kasta sig ner från Katarinahissen och bli liggande som ett svart bylte mot snön.

Filmvåld från femtioalet. Så olikt Taxi Driver och Natural Born Killer. Eller Barnet från Macon.

Jag kastar nostalgiska blickar mot STOCKHOLMS SJÖMANSHEM, där jag en gång bodde i väntan på att få mönstra ut. Adress Peter Myndes Backe. I dag inget sjömanshem längre, men texten står kvar på rödtegel fasaden och minner om svunna tider.

Här står jag lutad mot ett räcke en mild april-eftermiddag och tittar ut över Strömmen när en hårt målad, stjärnögd ung kvinna i svarta läderstövlar och blank vinylkappa stannar upp och ber om en cigarett.

Hon får eld, följer min blick och nickar mot ryttarstatyn.

–Vad är det där för en gubbe?

–Karl den XIV Johan.

–Nån jävla kung?

–Visst. En Bernadotte.

Hon fladdrar med de långa ögonfransarna och rycker på axlarna.

–Trist att sitta där. Tur att man inte är kung eller nånting.

–Varför det?

–Kungar och drottningar får aldrig göra som dom vill.

Glimten av förstrött intresse i den unga kvinnans blå ögon får mig att bli en smula pedagogisk:

–Den här kungen gjorde det. Han stod vänd mot stan, men så en dag 1935 tröttnade han på utsikten och vände på sig.

–Av sig själv? Sånt är omöjligt.

–För Gud och kungar är allting möjligt.

–Inte för stayer.

På hennes tonfall kan jag höra att vi har ett gemensamt hemland nånstans i bakgrunden.

–Torsten Renbergs Dansande flicka på Drottninggatan vandrade också iväg en natt.

–Var hon också av järn?

–Först av trä, sedan av brons.

Den unga kvinnan drar ett par djupa halsbloss och slänger iväg cigarretten.

–Ibland önskar jag att jag också var det, säger hon. Gjord av sten eller brons. Då skulle livet vara mycket lättare.

–Varför det?

Hon svarar inte. Hon betraktar ena stövelspetsen.

–Jag är på väg till jobbet, säger hon plötsligt och ler brett mot mig.

Varpå hon oväntat lutar sig fram, ger mig en snabb kyss på kinden, tackar för cigarretten och promenerar iväg på smällande klackar.

Jag står kvar, tittar på Carl XIV Johan och begrundar hennes ord:

Tur att man inte är kung eller nånting.

Kungar och drottningar får aldrig göra som dom vill.

Polis och våldtäktsman

På en krog träffade jag häromdan en man som skulle bli dömd till fängelse för våldtäkt. Han var dessutom polis. Hade i alla fall varit.

Nu var han skräckslagen.

–Dom andra fångarna kommer att döda mig. Jag har redan fått hotelsebrev.

–Vi ska alla dö, kompis.

–Jag vill inte bli mördad.

Jag påpekade att det fanns värre saker man kunde råka ut för, men han lät sig inte tröstas.

Han hällde i sig öl, vräkte sig bakåt i stolen och suckade.

–Faktum är att jag är livrädd.

–Varför vill dom döda dig?

–Våldtäktsman och polis. Där har du två goda skäl. Det är inte rättvist. Jag får liksom dubbel bestraffning.

Han tände nästa Blend strax efter att han fimpat föregående. Handen skakade. Blicken flackade längs väggar och tak.

En ung och ljus, kraftigt byggd man med sympatiskt utseende. Ögon som Paul Newman. Oklanderliga jeans och skinnjacka.

–Förresten *var* det ingen våldtäkt.

–Inte?

–Det var ett knull, rätt och slätt.

–Jaha, sa jag. Blev det kaffe och bulle efteråt också?

Killen, låt oss kalla honom Leif Gustafsson (jag kan

inte föreställa mig mera typiskt svenskt polisnamn), tittade på mig med sina havsblå ögon. Under bråkdelens av en sekund fanns där skymten av ett glädjölöst leende.

Han såg på mig:

–Har *du* nån gång träffat en kvinna som första gången själv dragit av sig underbyxorna?

Jag letade i minnet.

–Där ser du, sa han.

Jag skakade fram en cigarrett ur hans Blendpaket och tände den med hans tändare.

–Bjud på en pilsner, sa jag. Du kommer inte att ha problem med mat och logi för ett tag framöver.

Killen vinkade till sig servitrisen som var ung och vacker.

Hennes svarta kjol var ohämmat kort och den vita blusen nästan genomskinlig.

Vi fick vårt öl och den unge f.d. polismannen lyfte sitt glas med ett sorgset leende.

–Jag är skiträdd.

Det var svårt att inte tycka synd om grabben. En ung man som såg ut som en svärmorsdröm och, vem vet, kanske också var det.

Vi växlade ytterligare några ord om världens frestelser och lustens förbannelse. Om hur lätt det var att hamna i diket och hur svårt det kunde vara att kravla sig upp på vägen igen. Att vara människa.

Efter ett tag tömde han hastigt glaset, rafsade åt sig cigaretterna och gick ut i snöslasket.

Jag önskade honom lycka till.

Jag såg honom korsa Vasagatan och gå upp mot Klara Kyrka.

Killen var illa ute.

I fängelser hör en våldtäktsman till lägsta kastet.
Om han dessutom råkar vara polis spikas han på korset. Alla är vill ge honom en spark på tasken.

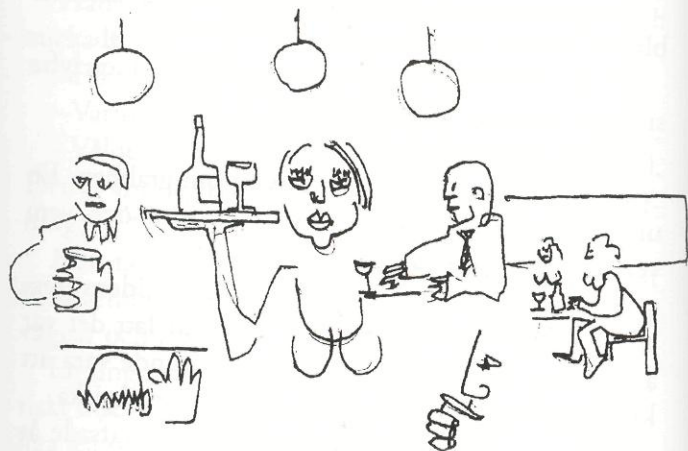
Är det rätt eller fel?

Miljoner kineser anser att han borde kastreras och avlivas med ett nackskott.

Kan miljoner kineser ha fel?

Jag tror det.

Jag drack två öl, tittade på den vackra servitrisen med den korta kjolen och kom på andra tankar. Sedan betalade jag och gick ut på gatan.

En uteliggare

Eftersom jag råkar bo högst uppe i ett gammalt stenhus i innerstan inträffar det att jag en morgon bakom min dörr finner en sovande, vilt främmande man.

Det vill säga ett livslevande exemplar av storstadsfenomenet uteliggare.

Såna finns det några hundratal av i Stockholm, tiotusentals i New York och Gud vet hur många i Moskva, Buenos Aires, Krakow och Jerusalem.

Uteliggarna är inte lätta att räkna, bokföra och katalogisera eftersom antalet oupphörligt varierar och många är identitetslösa.

Att de är uteliggare betyder att de sover i containere, tunnelbanestationer, pappådor, luftcirkulations-trummor, rivningshus, trappuppgångar och hund-

kojor. I bästa fall i godsvagnar, på natthärbärgen eller hos tillfälliga bekanta.

De är helt enkelt hemlösa.

En morgon låg alltså ett exemplar av det här slaget utanför min dörr. Hoprullad på ett stycke presenning.

Jag tilltalade honom, men han lät sig inte störas.

Efter att ha läst tidningen gjorde jag ett nytt försök.

Han satte sig upp, gnuggade sömnen ur ögonen och stirrade på ett sätt som kom mig att känna mig som skyldig till hemfridsbrott.

–Va fan vill du?

Mannen såg ut att ha en hel del dåliga dagar bakom sig. Han var inte ren och välklädd och han luktade definitivt inte Carl Lagerfeldt.

Jag sa att det var morgon och dags att stiga upp.

Jag sa också att han inte fick pissa i trappan, för här bodde anständigt folk.

Mannen muttrade någonting och jag kunde på hans tonfall höra att han kom från samma delar av norra halvklotet som jag själv. Vilket inte förvånade mig.

Gripen av nån sorts nostalgisk medkänsla frågade jag om han ville ha en kopp kaffe och en smörgås och mannen kravlade sig på fötter. En lång skranglig Giacomettifigur i alltför stor jacka och alltför korta byxor.

Vi satte oss vid mitt köksbord.

Mannen hade kommit till Sverige som krigsbarn. Att han var ”krigsbarn” hade han under sina år på bommen haft ovärderlig nytta av, för då var hans misär och tillstånd liksom inte riktigt helt och hållet

självförvållat. Svenskarna var ett vänligt folk och det fanns alltid en och annan socialarbetare som förstod hur svårt det var att ta sig fram med sönderslitna rötter.

I själva verket var hans bakgrund inte speciellt olycklig, menade han. Han hade haft dubbla föräldrar och en svensk hustru. Han hade fortfarande en halvsyster i Hudiksvall. Alla banden var emellertid avbrutna sedan lång tid tillbaka.

Så hade livet blivit.

Mannen hade arbetat på massafabrikerna längs Norrlandskusten, dragit sig sakta söderöver, läst Harry Martinson och Ivar Lo, gått till sjöss, jobbat i hamnar, varit på bommen i Genua, Köpenhamn, Malmö och Göteborg. Nu sedan sju år tillbaka vistats i Stockholm.

Enda fasta adressen under de sju åren hade varit ett natthärbärge i Frälsningsarméns regi.

Sverige var bra, men när han dog ville han bli nergrävd i finsk jord. Det var viktigt, menade han, för det var i graven man tillbringade den längsta tiden på jorden. På Den Yttersta Dagen skulle man bli uppväckt och komma till himlen.

–Hur är det där?

Mannen flinade och strök sig om den orakade hakan.

–Gratis brännvin, dragspelsmusik och dans.

–Dans?

–Jag gillar dans. Som yngre var jag en jävel på att dansa.

Jag fyllde på hans kaffekopp och han undrade om jag inte kunde undvara ett par tiotior för eventuella och oförutsedda utgifter. Det kunde jag.

Jag frågade vad han skulle göra om han fick en miljon.

Han tänkte efter.

–Vad skulle en sån som jag med en miljon?

–För pengar kan man köpa hus, mat, respekt och vackra kvinnor.

Han skakade på huvudet.

–Spelar det nån roll om man dör i en container eller i en guldsäng med fickorna fulla av pengar?

–Den som har mest pengar när den dör, den vinner.

Mannen gav till ett kluckande skratt, men lät sig inte övertygas.

Han reste sig. Stoppade ett par skivor Skogaholmslimpa och några sockerbitar i fickan på sin smutsiga arméjacka. Tackade för kaffet.

Jag följde honom till dörren.

Såg hur han mödosamt tog sig nedför trapporna, stödande sig mot väggen, grimaserande som om det gjorde ont nånstans.

Samtal vid en pissoar

Vid tunnelbanestation vid Rådmansgatan, uppgången mellan biblioteksparken och Handelshögskolan, finns en av stans nya fina toaletter. Ett grönt blankt torn som nästan ser ut som ett litet tempel.

Häromdagen hade jag anledning att besöka denna moderna bekvämlighetsinrättning.

Steg efter uträttat ärende ut på gatan och blev tilltalad av en välklädd herre i övre medelåldern.

–Det där kostade fyrtio kronor.

–Fem, sa jag. Det kostar fem kronor att gå in där.

–Fyrtio, sa mannen. Det har räknats ut att varje besök kostar oss skattebetalare fyrtio kronor.

–I så fall kostade mitt besök fyrtiofem, sa jag. Femkronan jag lade i myntöppningen måste också räknas med.

–Rätt. Totala kostnaden för ett besök är fyrtiofem kronor. Den som använder sig av toaletten subventionerar sitt besök med fem kronor. Återstår sålunda för oss skattebetalare att betala fyrtio.

Jag nickade.

–Är inte det orättvist? Folk på landet ställer sig och pissar gratis i vilken skogsdunge som helst.

Jag log och tittade på mannen som spred en angenäm doft av rakvatten omkring sig.

–Folk gör det i Stockholm också, sa jag. I parker, mot husväggar och i telefonkiosker. Blir det billigare, måntro?

–Det kan i alla fall inte kosta fyrtio kronor.

Mannen verkade uppriktigt bekymrad.

–Jag har stått här en kvart, och under den tiden har fyra personer besökt toaletten. Dessa fyra besök har kostat oss etthundrasextio kronor. Står jag här ett par timmar till blir det ettusentvåhundraåttio. Om folk visste hur mycket ett besök kostar, skulle dom antagligen gå omkring med en flaska i fickan.

–Stockholmarna är bortskämda, sa jag. Dom bryr sig inte om vad saker och ting kostar.

–Just det. Folk har ingen moral nuförtiden. Själv vill jag inte belasta skattebetalarna med fyrty kronor om jag kan uträtta mina behov hemma.

Jag tittade på den prydlige herremannen och slogs av en tanke:

Som frilansförfattare borde jag ha rätt att göra ett avdrag här. Ett dagligt toalettbesök skulle göra niohundra kronor per månad, närmare elvatusen per år.

Att pissa måste rimligtvis ses som ”utgift för inkomstens förvärvande”.

Jag förklarade detta för mannen, som genast protesterade och redogjorde för nackdelarna i mitt resonemang:

–Toalettbesöken skulle då bli alltför starkt subventionerade för dem som använde toaletterna ofta. Äldre herrar med prostatabesvär t.ex. skulle göra göra sig en nätt och helt oförtjänt liten förtjänst. Och tänk på alla missbrukare – dom som skulle gå in på toaletterna utan att göra det toaletter är avsedda för. För varje spenderad femma skulle dom kunna göra ett avdrag på fyrtifem kronor. Orättvist, eller hur?

Jag medgav att så var fallet.

–Och vem skulle övervaka? Polisen? Lapplisorna? Specialutbildat folk? Och tänk vad *det* skulle kosta.

Mannen krefsade sig i huvudet och suckade.

–Bäst vore att riva toaletterna och i bygga parkeringsrutor i stället. Det vore mera lönande.

–Visst. Men för vem?

–För oss stockholmare, förstås.

–Men skulle pengarna synas nånstans?

Mannen suckade igen.

–Antagligen inte. För pengarna skulle man kanske bygga nya toaletter. Som återigen skulle kosta oss fyrtio kronor besöket.

Problemet med toaletterna var uppenbart men lät sig inte lösas, så jag tackade för pratstunden, lyfte på kepsen och gick vidare.

Mannen stod kvar och låtsades betrakta Ivar Tengboms ståtliga byggnadsverk. I själva verket sneglade han på det gröna tornet och fortsatte att ond-

göra sig över hur mycket varje besök kostade oss stackars skattebetalare.

Ett par veckor senare råkade jag i en dagstidning läsa att toaletten vid busstationen i Norrtälje hade sprängts i luften.

Vem gjorde måntro det?

Och varför?

Första gången

Stod en dag på Skeppsholmen och spanade in mot Gamla Stan. Försökte föreställa mig hur det var i början på femtiotalet, första gången jag landsteg i Stockholm.

Så annorlunda och ändå så likt.

De vackra husen längs Skeppsbron måste ha sett ut precis som i dag. Slottet och Gustav III. Storkyrkan i bakgrunden.

Men att den låga, anspråkslösa byggnaden som blygsamt hukande sträcker sig längs kajen, på den tiden var passagerarterminal för Finlandstrafiken, är svårt att föreställa sig. Med väntsal, biljettförsäljning, tullklarering, passkontroll osv.

En byggnad som i dag tillsammans med etthundra långtradare skulle få plats ombord på en av de stora färjorna.

Vilka är mina första minnen?

Zigenarna som mötte när man steg iland. Med dansande dockor, pappersfigurer och tingeltangel. Bruset av trafiken på Skeppsbron. Lukterna, språket. Redan detta gav känslan av att vara utomlands, att stiga in i en spännande magisk värld där allt kunde hända.

En del saker hände också.

Jag kan faktiskt minnas mitt livs första svenska replik, riktad till mig på svensk mark, av en riktig svensk:

Jag går upp mot Slussen längs den smala trottoaren – som fortfarande är smal – och möter en äldre, gråhårig herre. Han ger mig en ilsken blick och fräser:

–Håll till vänster, finnjävel!

Jag reagerar naturligtvis som man gör i en sån situation: Fan vad *ovänliga* människorna är i det här landet!

Med hjälp av en blyertsskiss hittar jag emellertid fram till det som ska bli mitt hem för ett par veckor framöver.

STOCKHOLMS SJÖMANSHEM.

Peter Myndes Backe.

Andra dagen i den svenska huvudstaden:

Jag sitter på en parkbänk vid Mariatorget. En i mitt tycke mycket suspekt mansperson kommer och sät-

ter sig bredvid mig. Han har axellångt hår – på den tiden nästan perverst – ljus kostym, blommig slips och tvåfärgade gangsterskor. Vill bjuda på någonting ur en flaska, men jag skakar på huvudet och tackar nej.

Då tar han tag i armen, ser mig stadigt i ögonen och säger:

–Vad ska du bli när du blir stor, grabben?

Lite omskakad och förvirrad av den oväntade frågan mumlar jag nånting om att jag ska bli sjöman, sen reser jag mig och går.

Man kan aldrig veta vad en sån typ har i sinnet.

Om jag i dag kunde vrida tiden tillbaka skulle mitt svar antagligen bli:

–Jag ska bli stockholmare när jag blir stor.

Kärleken till Stockholm hade redan fötts. Jag var för älskad och den känslan skulle komma att utvecklas till ett livslångt, kärleksfullt förhållande.

Blåst på bilder

Det osannolika kan även hända i Stockholm: Jag hade lämnat in en filmrulle för framkallning och fått den förväxlad med någon annans.

Det var alls inte min lilla väninna som barfota och iklädd sommarklänning stod lutad mot ett träd och log emot mig. Det var nån annans.

Så jag bröt upp från kaféet vid Klarabergsgatan, rundade Bejemarks Nils Ferlin och gick tillbaka till fotoaffären.

Damen där beklagade förväxlingen och bad om ursäkt. Jag fick mina bilder.

Det här påminde mig om Port Said, där jag en gång råkade befinna mig.

Jag hade precis installerat mig på hotellet och som alla som kommer till en spännande stad i ett exotiskt främmande land, gick jag genast ut för att se mig omkring.

Strax hängde sig en sammetsögd man fast vid mig.

Han hade nånting som såg ut som ett litet knyte på huvudet och tycktes för övrigt vara iklädd ett lakan och ett par slitna sandaler.

–I have nice pictures for you.

Jag tackade hövligt nej.

Han följde efter och envisades.

Jag förklarade att jag inte hade några pengar.

–Ingen har inga pengar, sa mannen. Den som har inga pengar är död.

Jag vidhöll att jag levde, men ändå var utan pengar. Han högg mig i armen.

–Titta, mister.

Han såg sig hastigt omkring, teckade att jag skulle vara tyst och försiktig och så visade han mig, i skydd av sin mantel, en bunt spelkort. På baksidan av varje kort fanns en färgbild av ett älskande par. Varje gång i olika ställning.

–Very nice.

–Visst, sa jag. Very nice.

–Tyska pengar, svenska pengar, falska pengar?

–Inga pengar, sa jag och gick vidare.

–Små pengar, försökte han. Slantar pengar?

I hopp om att bli av med mannen grävde jag i fickorna och hittade fyra svenska kronor.

–Fyra kronor, okay?

Han skakade på huvudet.

–Nej. Åtta kronor.

Jag ryckte på axlarna och började gå.

–Okay. Fyra kronor.

Han tog emot slantarna, smusslade över kortpacken i min kavajficka, tecknade att det kunde vara farligt att ta upp korten på gatan, vinkade glatt och gav sig av.

Efter ett tag gick jag tillbaka till hotellet.

Satte mig i den mjuka konstläderfåtöljen och tog fram kortpacken för att i lugn och ro titta på bilderna.

Som till min häpnad inte alls var bilder, ja inte ens spelkort, utan bara en packe blanka vita papper.

Jag hade blivit lurad, men grämde mig inte. Papperslapparna kunde jag ha användning för, och jag hade lärt mig någonting för en så billig penning som fyra svenska kronor.

Möte med sanningen och livet

Mitt på Sergels torg rycker en nyfrälst buddhist mig i ärmen. Rakat huvud och munkjacka. Magra händer och glödande blick

Ivrigt predikar han sitt budskap:

Buddha är störst. Den västerländska människan har gått vilse. Jesus har aldrig funnits. Inga bevis för att Jesus skulle ha gått omkring på jorden finns, än mindre att han skulle vara Guds son.

Det finns ingen annan Gud än Buddha.

På hemvägen går jag in på Stadsbiblioteket för att läsa Hufvudstadsbladet och bredvid mig sitter en äldre man med texten JESUS fastsydd på den slitna kavajen.

Mannen har långt skägg och blida ögon.

Jag vet inte om jag ska tro eller tvivla.

Därhemma finner jag emellertid en vars existens det inte råder minsta tvivel om. Den stryker sig mot mina ben och jamar kärleksfullt.

Också den vill ha sin del av Stockholm. Jag lovar

att ta ut den och låta den springa omkring i Vanadis-lunden.

Det är dit vi brukar gå.

En gång gick vi till Tegnérslunden, men där kände den sig otrygg och stressad.

Jag vet inte varför.

Kanske var den rädd för August Strindberg, så stor och våldsam ur kattperspektiv.

Orädd var däremot inte en söt liten labradorvalp som glatt svansviftande gick fram till statyn och respektlöst lyfte på bakbenet.

När jag förfasade mig över tilltaget för den gamla damen i andra ändan av hundkopplet, smålog hon överseende och sa att det gjorde ingenting, för det var så länge sen Strindberg levde.

Som om tiden kunde bita på Den Odödlige!

Men tiden är ett användbart skynke. Under det kan man gömma sorger och tillkortakommanden. Möblera om sanningar och hitta på nya. Glömma och förlåta.

Vi går alltså till Vanadislunden.

Inte bara för att katten Godot vill. Där står Anders Jönssons nakna Flicka i aftonsol.

Hon är vacker att se på.

Aldrig säker

Stod en dag på en busshållplats på Sturegatan och väntade på sextiotvåan. En gammal dam som också stod där gav mig en misstänksam blick.

–Ska du också åka till Odenplan, frågade hon.

–Längre än så, sa jag. Till Fredhäll.

Hon var inte mindre skärpt än att hon på mitt tonfall slöt sig till att jag inte hade bott hela mitt liv i Stockholm.

–Varifrån kommer du, frågade hon.

Jag höll på att säga att jag kom från en vernissage med min gode vän konstnären Stig Nelson, men förstod att det inte var det hon var ute efter så jag talade om för henne att jag kom från Finland.

Den gamla damen tog sig en grundlig titt på mig.

–Jag hade en finsk arbetskamrat en gång, sa hon. Hon var en riktigt duktig och skötsam person. Jag vill bara säga att det finns bra folk där också.

–Visst, sa jag. Duktigt folk och banditer finns i alla länder.

–Just det, sa damen. Fast numera vet man aldrig. Det verkar som om det bara fanns en tjuvar och banditer överallt. Jag litar inte på nån endaste jävel, ska jag tala om för dig.

–Är inte dom allra flesta ändå trevliga och hjälpsamma människor?

–Jodu, sa den gamla damen och skrockade som om jag hade sagt nånting roligt.

–Jag kan tala om för dig att jag träffade på ett par

såna häromdan. Jag ramlade nämligen omkull i hal-kan och blev liggande raklång på gatan, strax intill Fältöversten. Då stannade en bil och ut klev två verkliga gentlemän. Den ena borstade av kappan och fick mig på fötter, den andra hjälpte mig att få på ena skon som hade ramlat av. Sen frågade dom om dom kunde få köra mig hem och eftersom jag hade fått en rejäl smäll på låret tackade jag ja.

Pojkarna var artiga och trevliga, så när vi kom fram och frågade jag om jag kunde få sticka åt dem varsin femtilapp för besväret. Men se det ville dom inte höra talas om. Då bjöd jag dem i stället på en kopp kaffe med tårta och vi hade en riktigt trevlig liten fikastund tillsammans.

–Där ser man, sa jag. En riktig solskenshistoria.

Den gamla damen nickade.

–Just det. Och här skulle allt varit gott och väl, men på kvällen kom min dotter på besök och hur det nu var upptäckte hon att guldkeden jag hade fått i sjuttioårspresent, vigselringarna och sjuhundra kro-

nor i kontanter hade försvunnit ur byrålådan. Hon började genast beskylla min polska hemhjälp, så för att lugna henne blev jag ju tvungen att tala om att jag hade haft herrbesök under dagen. Då vart hon arg och rusade iväg, min dotter.

Den gamla damen tittade på mig genom sina tjocka glasögon.

–Förstår du nu att jag inte litar på nån endaste en jävel?

–Visst, sa jag. Man kan aldrig vara säker.

Den gamla damen suckade och såg plötsligt mycket trött ut. Hon spanade efter bussen, sedan vände hon sig mot mig med ett bekymmersamt uttryck i ansiktet.

Hon lät tveksam, men sen sa hon:

–Jag ska säga som det är, min herre. Nu vet jag varken ut eller in. I går hittades nämligen min dotter medvetlös på en toalett i Värtahamnen, fullpropad med vem vet vad. Jag menar, man kan aldrig vara säker.

–Klarar hon sig?

–Min dotter? Det är det jag ska ta reda på nu. Hon sitter inspärrad på Sabbatsberg. Psykiatriska avdelningen. För avvänjning, heter det.

Jag såg sextiotvåan komma och plockade fram åkremsan. Lät den gamla damen stiga på före mig. Hon visade fram pensionärskortet och satte sig strax bakom föraren. Jag gick längre bak i bussen och slog mig ner bredvid en gråsprängd, äldre herre. Han var välklädd och spred en angenäm doft av Karl Lagerfeld omkring sig.

Bussen startade och jag sneglade på mannen.

Det slog mig att på en punkt hade jag och den gamla damen varit överens:

Man kan aldrig vara säker.

Det förundrade mig också över att damen hade tagit sextiotvåan, om hon skulle till Odenplan.

Hon klev emellertid av vid Norrmalmstorg så det är möjligt att hon bytte.

Eller också var hon bara ute och åkte buss. Vilken som helst. För att träffa människor och få sig en pratstund.

Man kan aldrig vara säker.

En gammal man och Karl XII

Någon hade lagt en liten vit damtrosa i handen på Karl XII.

Detta egendomliga illgärningsverk stod jag och betraktade en tidig stilla söndagsmorgon när stan ännu inte hade vaknat.

Bredvid mig ställde sig en liten gråskäggig, av allt att döma mycket, mycket gammal man.

–Förlåt, sa han. Min blick är skum, men jag tycker bestämt att kungen har nånting i handen.

–Det stämmer.

–Vad kan det vara?

–Såvitt jag kan se är det en damtrosa.

–Dammtrasa?

–Damtrosa, förtydligade jag.

–Jaha. Usch ja. Sånt har jag inte sett sen jag var ung. Och det är för över sjuttiofem år sedan. Nästa år fyller jag nittiosex.

–Gratulerar.

–När jag var ung var jag en riktig kvinnfolkskarl, skrockade han. Precis som du.

–Jag är ingen kvinnfolkskarl, sa jag.

–Det kan hända, sa mannen. Men det var jag.

–Ändå har du inte sett en damtrosa på över sjuttiofem år?

–Ja, så är det.

–Varför det?

–Jo, det ska jag tala om för dig. Men då går vi och sätter oss på bänken därborta.

Vi gick och satte oss.

–Jag kommer från Finland och när jag var ung slogs vi mot varandra fast vi var medborgare i samma land.

–Jag vet. Inbördeskrig.

–Precis. Och i inbördeskrig är alla i luven på varandra, om du förstår hur jag menar. Broder slåss mot broder, far mot son, granne mot granne osv.

Den gamle mannen blev avbruten av två brandbilar som tjutande for utmed Kungsgårdsgatan och sedan över Strömbron.

Han fortsatte sin berättelse:

–Jag var röd. En natt kom dom vita och hämtade mig, tre man. En av männen kände jag igen. Han var son på herrgården där min far arbetade. Jag blev bakbunden, kastad i en släde och vi åkte iväg rätt in i skogen. I en ensligt liggande lada förhörde dom mig, ganska brutalt. Men dom fick ingenting ur mig fast jag blev så illa tilltygad att jag önskade att dom skulle skjuta mig. Men det gjorde dom inte utan ville lämna mig kvar där och dö.

Den gamle mannen hostade till och undrade om

jag hade cigaretter på mig. Det hade jag och vi tände varsin Blend.

Jag lade märke till hur stadigt hans smala, gamla fingrar höll cigaretten.

—Jag skulle kanske ha klarat mig ganska helskinad från det hela om inte varit för bondsonen. Först gick dom ut alla tre, men sen kom det här aset tillbaka med en kniv i handen. ”Nu ska jag kastrera dig”, sa han. Jag visste varför. Ett halvår innan hade jag träffat hans syster Elin och förfört henne, faktiskt i samma lada som vi nu befann oss i.

Den gamle mannen rökte och stirrade framför sig.

—Det var en hemsk historia, sa jag.

—Ja, inte sant. Och värre blir det. När kriget tog slut och läget lugnade sig sökte jag upp grannpojken och sköt honom genom huvudet med ett älggevär. Sen satt jag åtta år i fängelse. När jag kom ut flyttade jag till Sverige.

—Så du förstår varför jag inte har känt lukten av en damtrosa på över sjuttio år.

Jag nickade.

Den gamle mannen slängde cigaretten, trevade efter sin käpp och reste sig. Han såg trött ut.

—Du har fått leva ett långt liv, sa jag.

—Visst, sa den gamle. Men så känner jag mig också som världens äldsta människa. Kunde visas upp på cirkus.

Han lyfte på kepsen och staplade iväg.

Själv satt jag kvar och begrundade hans öde.

Sen undrade jag vems trosa det var krigarkungen stod där och flaggade med.

Det skulle jag nog aldrig få reda på.

Missriktad vänlighet

Efter att ha fyllt femtio bör en man inte gärna förvänta sig att bli tilltalad av unga och vackra kvinnor. Vare sig på gatan, på ett kafé eller nån annanstans. Jag förmodar att samma sak gäller i omvänd könsordning.

Därför blir man glad om det inträffar.

Mig hände det häromdagen i en butik på Odengatan.

Den långa och vackra unga kvinnan som stod bakom mig i kassakön lade försiktigt sin hand på min axel och visade upp en påse med tre äpplen.

—Förlåt, sa hon. Kan jag få ställa mig framför dig? Jag har så brottom och..

—Visst, sa jag artigt. Varsågod.

Hon betalade sina äpplen, vände sig om, gav mig ett underbart leende och skyndade ut genom dörren.

Detta gjorde mig glad. Hela dagen gick jag omkring och kände mig som en nyförälskad sjuttonårig lättmatros.

Så lite behövs för att glädja en medmänniska.

Vis av episoden lade jag ett par dagar senare försiktigt handen på axeln på en rödhårig dam som stod framför mig i kassakön med korgen full av inköp. Hon var kanske inte ung och vacker, men såg välvårdad och trevlig ut.

—Förlåt, sa jag. Kan jag möjligen få gå före dig? Jag har bara en kvällstidning..

Den rödhåriga damen gav en blick som kunde ha

fått en noshörning att falla på knä.

–Vem fan tror ni ni är, fräste hon. Ni kan väl stå i kö och vänta på er tur ni med som alla andra!

Snopen stod jag kvar.

Noterande förstulna leenden omkring mig.

Till råga på allt hade hon sagt ni. Ett tilltal som numera snarare är att betrakta som en förolämpning än en artighet.

Damen hade kanske en dålig dag. Eller också var det mig det var fel på.

Beslöt mig emellertid för att tänka mig noga för innan jag nästa gång tilltalar främmande damer.

En hemlighet

Det finns så många ensamma människor i Stockholm, sa den gamla damen på tåget mellan Stockholm och Södertälje, där jag av förekommen anledning en dag råkade befinna mig.

–En del kanske vill vara ensamma, sa jag.

–Nej, sa damen bestämt. Människan är ett flockdjur. Man behöver nån att prata med.

–Visst.

–Fast ingen vill prata med dom som är gamla och ensamma.

–Nej, just det.

–Dom får sitta ensamma hemma och titta på TV.

–Precis.

–Fast ibland kommer nån på besök förstås. Då blir dom glada. Dom gamla blir glada när dom får nån att prata med.

–Just det.

–Dom kan ha barn som bor nånstans långt borta och inte har tid att komma och hälsa på. Annat än kanske på julaftonen.

Hon tittade ut och sedan igen på mig.

–Ibland kommer dom inte ens då.

–Nej, det är sant.

–Fast till begravningen kommer dom förstås.

–Precis, sa jag. Och då är det försent.

–Just det. Och ibland kommer dom inte ens till begravningen. Dom är så upptagna nuförtiden. För dom måste åka till Bryssel, säger dom. Dom har inte

tid. Vi är med i EU och då måste dom åka till Bryssel. Så var det aldrig på min tid. Då hade man tid. Man hade tid att prata med folk. Då åkte man aldrig till Bryssel.

–Nej.

–Dom unga har sitt för sig och det förstår man ju.

–Just det.

–Jag har tre barn men dom hinner aldrig komma och besöka mig. Dom är gifta och har sitt för sig. Dom har inte tid, säger dom.

–Nej.

–Fast till begravningen kommer dom, det har dom lovat mig. Jag måste säga att jag skulle bli väldigt besviken om dom inte kom till min begravning.

–Men det gör dom säkert, sa jag.

–Det tror jag också. Dom måste ju komma och ordna upp efter mig. Det finns mycket att ordna upp efter en gammal människa som går bort. Gamla brev och fotografier och sånt.

–Ja det gör det.

–Det är då dom får reda på saker och ting. I efterhand. Dom vet till exempel ingenting om att jag var förlovad en gång. Innan jag gifte mig. Det vet dom ingenting om.

–Nehe.

–Han var sjöman, mannen. Först skrev han brev, sen kom det inga brev längre och efter ett tag träffade jag Joel Englund. Jag hette Ekman som flicka. Dagny Ekman. Men sen vart jag att heta Englund när vi gifte oss. Vi fick tre barn. En pojke och två flickor.

–Jaha.

–Fast en dag när jag var gift och ute på stan stötte

jag ihop med han Johannes, sjömannen. Då var han kapten på en kolbåt. "Följ med ombord så bjuder jag på middag," sa han. "Är du tokig, jag är gift", sa jag. "Men vi är förlovade", envisades han. Och på sätt och vis var det sant, för vi hade aldrig slagit upp vår förlovning.

–Du följde med ombord?

–Ja, tycker du jag gjorde fel?

–Nej, inte alls.

–Inte jag heller.

Den gamla damen suckade.

–Det gick som det brukar gå. Vi hamnade i säng. Eller i kojen, om man ska säga som det heter på sjömansspråk, men det är i alla fall samma sak.

–Träffades ni flera gånger?

–Nej, det var enda gången. Sen vet jag inte vart min sjökapten tog vägen. Kanske lever han, kanske är han död. Dom lever inte så värst länge, sjökaptenerna, har jag förstått. Drunkar dom inte så dör dom av dålig lever eller andra skavanker dom skaffar sig i hamnarna utomlands.

–Men hans minne lever.

–Det kan man verkligen säga. Det gick nämligen som det brukar gå i romanerna: Jag blev gravid och födde en dotter. Men det talade jag aldrig om för min man och inte för nån annan heller. Vår yngsta dotter Ofelia är alltså inte min mans dotter, utan dotter till den där sjökaptenen. Johannes Frost.

–Vet inte heller hon om det?

Den gamla damen skakade på huvudet.

–Ingen vet.

–Ingen alls?

–Nej.

–Och varför berättar du det för mig?

–Min herre, sa damen. Jag är gammal och krasslig. Anta att jag faller omkull och dör. Då går hemligheten med mig i graven. Nu har jag talat om den för dig och den lever liksom vidare.

Jag nickade och begrundade.

–Jag tror jag förstår.

–Men det ska jag säga att alla tre barnen har blivit älskade precis på samma sätt och ingen har farit illa av mitt lilla snedsteg.

–Nej.

Den gamla damen började gräva i sin handvädska.

–Här, sa hon och räckte mig en skrynklig papperslapp med ett namn och en adress nerplittade.

Jag tog emot papperslappen. Jag tittade på den och stoppade den i fickan.

–Vad vill du att jag ska göra, frågade jag.

Damen log som om hon hade överräckt mig en påse äpplen.

–Bära min hemlighet, sa hon.

Framkomna till Södertälje tackade jag den gamla damen för trevligt resällskap och vi skiljdes åt på stationen. Hon sa inte vart hon skulle och jag promenerade iväg mot stadens bibliotek för att bese en konstupställning.

Episoden föll mer eller mindre i glömska tills jag ett par år senare satt på Stadsbibliotekets läsesal och skummade genom Dagens Nyheter. Ögonen fastnade på ett namn bland dödsannonserna: Dagny Englund.

Dagny Englund?

En klocka pinglade nånstans inom mig.

Under namnet läste jag:

Med sorg och saknad

Bror och Sofia

Frida och Anne

Ofelia

Barnbarn,

släkt och vänner

Just av den här anledningen stod jag sålunda en dag i duggregnet på Rörstrandsgatan och tittade upp mot ett fönster.

I byxfickan låg papperslappen med namnet Ofelia Englund.

Jag tvekade naturligtvis länge innan jag tryckte in portkåden men nyfikenheten tog överhand. Ögnade igenom namntavlan och fastnade vid ett namn som jag alls inte hade väntat mig att få se: O Frost.

O Frost?

Ingen med namnet Englund.

Mer förundrad än tidigare stegade jag upp för de slitna trapporna. Jag fann namnet O Frost och ringde, efter viss tveksamhet, på.

En smärt, mörkhårig kvinna i svart klänning öppnade. Hon var i min åldern.

–Förlåt, sa jag och presenterade mig. Jag skulle vilja prata med dig om en sak.

Den mörkhåriga kvinnan smålog, nästan som om hon hade väntat mig, och bad mig stiga på.

–Varsågod, sa hon.

Jag steg in i en gammaldags lägenhet, lite förundrad över att hon hade låtit mig komma in utan vidare.

–Du undrar säkert vad jag har på hjärtat, började

jag, men kvinnan gjorde en gest, bad mig sitta ner i en läderfåtölj och satte sig själv mittemot. Hon log hela tiden.

–Jag tror jag vet vad du har på hjärtat, sa hon.

–Du vet?

Hon nickade.

–Ja, jag vet. Du har förmodligen en papperslapp i fickan med mitt namn och min adress. På papperslappen heter jag Englund, men i verkligheten heter jag Frost.

–Då är det ingen hemlighet jag går och bär på, sa jag och kände mig lättad.

Kvinnan skrattade till.

–Det är en hemlighet som blev avslöjad för mig när jag fyllde tolv. Och min fosterfar visste det redan innan jag föddes. När jag blev aderton bytte jag namn.

Hon log åt min förvånade uppsyn.

–Får jag bjuda på en kopp te?

–Tack gärna.

Hon reste sig och plockade undan några tidskrifter från bordet.

–Förlåt min fråga, sa jag. Men har du nånsin träffat din far?

Ofelia såg på mig och smålog.

–Jag träffar honom varje vecka. Han bor på ett pensionärshem i Södertälje. Det var antagligen på tåget dit eller därifrån min gamla mor berättade om sitt lilla äventyr.

–Just det, sa jag. Men varför?

–Ett ögonblick, sa Ofelia och försvann in i köket.

Jag hörde henne rumstera om därinne och såg mig omkring.

På en byrå stod ett inramat fotografi av mannen

som av allt att döma var sjökapten Johannes Frost. På en fartygsbrygga och iklädd kaptensuniform. Över fotografiet skrivet med bläck: Hamburg, 1968.

Ofelia kom tillbaka och slog sig ner i soffan framför mig.

–När min fosterfar Joel dog blev mor lite konstig, sa hon. Hon fick det där snedsteget på hjärnan och kunde liksom aldrig riktigt förlåta sig själv. Hon både förträngde och bar det på sig, hela tiden. Hon mindes inte, eller ville inte minnas, att vi alla var medvetna om vad som hade hänt. Fram till sin död trodde hon att hon gick omkring och bar på en hemlighet. En hemlighet som hon delade med sig till höger och vänster.

–Jag förstår, sa jag. En sorts tvångstanke.

–Just det.

–Ändå verkade hon inte senil på nåt sätt.

–Nej, log Ofelia. Det var bara på den här punkten hon uppförde sig lite konstigt.

Hon hämtade tebrickan och dukade upp på bordet framför oss. Hembakade saffransbullar och små fyrkantiga kakor.

Jag kände mig plötsligt förlägen.

–Jag ber om ursäkt, sa jag. Det måste kännas besvärande för dig. Och tänk om ja, om du faktiskt hade fått reda på alltsammans av en utomstående, i efterhand..

Ofelia log.

–I så fall, sa hon. Hade jag kanske aldrig förlåtit dig.

Jag såg ner i tekoppen och rörde om.

Hon sade:

–Efter mors död går "hemligheten" antagligen i

graven. Vem vet, du är kanske den siste som kommer och talar om för mig vems dotter jag är.

–Förlåt mig, mumlade jag.

Hon skrattade till.

Vi drack te och jag lät mig väl smaka av det hembakta brödet.

När jag gick därifrån kände jag mig fortfarande en smula förvirrad. Som om jag blivit föremål för en kom plott, kvinnor emellan.

Vid Slussen

Helgerna var slut och det nya året hade börjat. Jag promenerade till Mariatorget för att titta på Hasselbergs vackra skulpturer "Tjusningen" och "Snö-klockan".

Det var värt promenaden.

Vädret var inte så bra: efter en vit jul och kallt nyår hade det blivit töväder. Nu duggregn och dis.

Drog mig sedan sakta hemåt mot Slussen, som ibland, av mindre smickrande skäl, har kallats Lilla Finland.

Slussen är för övrigt ett egendomligt byggnadsverk, en trafikkarusell som kom till på trettioalet och fortfarande fungerar. Mannen bakom det framsynta verket var Tage William-Olsson.

Eftersom jag kände mig både frusen och hungrig gick jag in på den matservering som ligger vid Södermalmstorg och alls inte olikt en rymdfarkost ligger och svävar över trafikkarusellen. En anspråkslös liten matservering där jag stundom brukar sitta och betrakta det man stundom därifrån kan se av Stockholm och stockholmare.

Av staden kan man se en hel del.

Katarinahissen. Strömmen, en del av Djurgården

Av stockholmare kan jag exempelvis nämna Ivar Lo-Johansson, som jag en vacker vårdag såg komma promenerande, kanske på väg till sitt hem uppe på Bastugatan.

Satte mig alltså vid ett fönsterbord med kaffe och en god skinksmörgås och tittade ut över Strömmen, som den här dagen inte glittrade i solskenet utan låg stilla och grå som bly.

Efter ett tag kom en äldre zigenarkvinna fram och slog sig utan att be om lov ner vid mitt bord.

Hon ville spå mig.

Hon talade finska.

Förvånad tittade jag på henne.

–Hur vet du att jag talar finska?

Hon log.

–Du ser att jag har övernaturliga gåvor.

–Syns det?

–Det står skrivet på din panna.

–Okay, sa jag. Du får väl spå. Men skona mig från olyckor och dödsdatum.

Hon plockade fram en packe spelkort, bredde ut dem över bordet framför oss och blickade så in i mitt liv och min framtid:

Inom kort skulle jag träffa en lång ljus kvinna och en sällsam vänskap skulle växa fram. Mina föräldrar var döda. Nånstans i bakgrunden låg en ouppklarad fadersrelation som jag tidvis lät mig plågas av. Mitt psyke belastades vidare av en lätt disharmoni som hade sina rötter i den tidigaste barndomen. Jag var rastlös och ibland orolig. I stort sätt var jag ändå en rätt förnöjsam person som tyckte om att leva och uppleva. På äldre dagar skulle jag företa mig en lång resa österut och på den resan skulle någonting som hon inte ville tala om för mig inträffa.

Efter att på detta kärnfulla sätt ha skådat in i mitt liv och fått en slant för besväret samlade hon ihop korten, lade dem i sin stora handväska och gick ut i duggregnet.

Jag satt kvar och tittade ut.

Egendomligt sammanträffande, slog det mig.

Det var nämligen just här, fast trehundra år tidigare, i hörnet av Götgatan och Peter Myndes Backe, som man höll häxprocesser. Så sent som på 1670-talet anklagades ett flertal kvinnor för att ha samröre med djävulen och bestraffades hårt.

En del var finskor.

En del halshöggs.

En av dem, Malin Mattsdotter från Mariaberget, brändes levande.

Man kan bara undra hur det skulle ha gått för zigenarkvinnan som nyss så öppet hade lagt i dagen sina "övernaturliga gåvor"?

Mycket illa, förmodar jag.

Och varför antogs det vara just djävulen som tilldelade vissa personer övernaturliga gåvor?

Jesus hade ju såna.

Och: Varför alltid kvinnor?

Världen har kanske blivit lite sämre, men den har också blivit bättre.

Med de här tankarna i huvudet promenerade jag hemåt.

Jag undrade förstås också när jag skulle träffa den långa ljusa kvinnan. Och göra resan österut.

Självfallet är jag inte vidskeplig.

Men man kan aldrig veta.

Hundar och kärlek

Det finns uppskattningsvis ungefär tolv tusen hundar i Stockholm. Grovt räknat betyder det att var sjätte stockholmare har hund.

Vilket i sin tur betyder att stockholmarna är ett hundälskande folk.

En stor del av dem.

Vad hundarna tycker om Stockholm och stockholmarna är och kommer förmodligen att förbli obekant.

Bortsett från en och annan pundare som tillsammans med sin ruggiga schäfer hänger på Sergels Torg kan man säga att innerstan är relativt hundfri. Man ser sällan folk promenera omkring med sina hundar på Drottninggatan, Hamngatan, Kungsgatan eller Sveavägen.

Hundägarna rastar sina hundar i parker. På Gärdet och Djurgården. Kring Stefanskyrkan och längs Karlavägen.

Eller nån annanstans.

Hundägarna låter gärna sina hundar bekanta sig med varandra, inte sällan i hopp om att själva bekanta sig med hundens husse eller matte.

Många kärlekshistorier har börjat på det sättet.

Många kärlekshistorier har en tragedi i släptåg.

Typ gift man går ut med hund och träffar ensamstående dam med hund, eller tvärtom, och skön musik uppstår.

Gift man – om vi håller oss till den konstellatio-

nen – går misstänksamt gärna ut med hunden om kvällarna och träffar då allt oftare ensamstående kvinna.

Nästa steg är att gift man går ut med hunden och blir bjuden på te hemma hos den ensamstående damen för att hundarna ska få bekanta sig närmare.

Många kärlekshistorier har börjat på det sättet.

Många kärlekshistorier har en tragedi i släptåg.

Av detta kan man dra en del slutsatser:

Utan hund ingen familjetragedi.

Utan hund ingen kärlekshistoria.

Det går an att skylla på hunden.

Men är det hundens fel?

Jag tror inte det.

Man bör tänka sig för innan man går och skaffar sig hund.

Sålunda träffade jag en gång en kvinna som hade förlorat sin man på grund av familjens foxterrier. Hon var inte glad. Hon var fyrtiotre år och smärt, blå ögon, ljust axellångt hår och hon satt ensam på ett litet café i Gamla Stan.

Eftersom jag kände kvinnan från förut, om även flyktigt, slog jag mig ner vid hennes bord med kaffet och smörgåsen.

–Du ser inte glad ut, sa jag

–Vår hund har farit iväg med min man, sa hon.
Kan man vara glad då?

–Jag visste inte att hundar åt upp äkta män.

–Tjugo år var vi tillsammans och nu har han träffat en annan.

–Det är inte den stackars hundens fel, sa jag.

–Du menar att det var mitt fel?

–Inte alls, sa jag. Frågan är om det var någons fel över huvud taget.

Kvinnan med det ljusa axellånga håret rörde om i kaffekoppen och såg ut att tänka efter.

–Förresten har livet en hel del annat att bjuda på än äkta män och hundar, tröstade jag.

Hon log.

–Som vad då?

–Film och teater, konst och musik och litteratur, till exempel. Eller boxning och ishockey, om man råkar vara intresserad av såna saker.

Hon log.

–Skaffa dig aldrig hund, sa hon.

–Jag har katt, sa jag.

Hon log.

–Men är man ensamstående och vill träffa nån så är det bättre med hund, sa jag. Jag träffar aldrig nån för att jag inte har hund.

–Jag har hunden kvar, sa hon.

–Var brukar du rasta den?

–På Gärdet, sa hon.

–Då kan vi kanske göra sällskap nån gång?

–Gärna.

Nästa dag rastade vi hunden tillsammans.

Vi gick tvärs över Gärdet och fortsatte till Djurgården och hade med oss en stor kanna kaffe och smörgåsar som vi picknickade med på en parkbänk ute vid Blockhusudden.

Det var varm söndagseftermiddag och vi satt och tittade på båtarna som sökte sig hem efter helgens utflykter. En del var vackra, andra såg ut som konservburkar. En del hade segel, andra motor.

Havet glittrade och himlen var blå.

På återvägen undrade hon om jag hade lust att komma hem till henne och bli bjuden på en kopp te.

Det började så.

Detta skulle ha varit ett lyckligt slut på en vacker berättelse, men två år senare träffade min väninna med det ljusa, axellånga håret en trevlig fransman och flyttade med honom till Sydfrankrike.

Hunden tog dom med sig.

Nu var det min tur att sitta ensam på ett litet café i Gamla Stan och känna mig övergiven.

En god vän kom in.

–Du ser inte glad ut, sa han.

–En fransman har farit iväg med min väninna, sa jag. Kan man vara glad då?

–Är det fransmannens fel?

–Antagligen inte. Hon följde med frivilligt.

–Jag vet hur det är, sa min vän som var en erfaren man med många lyckliga och även mindre lyckliga kärleksaffärer bakom sig.

–Det finns annat i livet än kärlek och kvinnor, trös– tade han.

–Som vad då?

–Film och teater, konst och musik och litteratur, till exempel. Eller boxning och ishockey, om man råkar vara lagd åt det hållet.

–Jaha, sa jag.

–Och så kan du ju alltid skaffa dig en hund.

–Nej, sa jag. Jag har katt. Hund ska jag inte ha.

Vi bröt så småningom upp. Gick mot Kornhamnstorg.

I skuggan av Christian Erikssons Bågspännaren skiljdes vi åt.

Min vän skulle ta tunnelbanan till Farsta där han hade en flickvän med blå ögon och ljust axellångt hår.

Jag gick hem för att ge mat åt katten.

En kyss vid NK

Häromdan såg jag en vacker syn. En äldre man sträckte sig upp på tå och kysste sin unga och blonda, ungefär tjugo centimeter längre fru. Eller om det var sambo, älskarinna, flickvän eller vad hon nu kunde vara.

En underbar syn.

Detta skedde utanför porten till NK, mitt på trottoaren, mitt under rusningstid.

Mannen hade tagit av sig pälsmössan för att den inte skulle hindra honom. Strax efter kyssen lade han mössan på huvudet igen och log.

Jag stannade upp och betraktade den tämligen ovanliga men vid denna gråkalla årstid uppbyggande syn. Detta gjorde en del andra fotgängare också.

Efter den vackra, spontana och minst sagt offentliga kärleksbetygelsen gick paret arm i arm in i varuhuset.

Mycket bra.

Men jag hade knappt fortsatt min vandring när jag till min förvåning återigen såg det förtjusande paret stiga ut på trottoaren. Och samma sak upprepades. Mannen tog av sig pälsmössan, reste sig upp på tå och kysste sin kvinna.

Vackert, vackert.

Men var det för vackert för att vara äkta och sant?

Omedelbart efter den första kyssen borde jag ha gått vidare och sålunda fått behålla illusionen, för nu upptäckte jag någonting som plötsligt försatte episoden i annat ljus.

Jag blev varse en ung fotograf som förevigade alltsammans på film.

Ytterligare en gång upprepades scenen.

Vad jag hade sett var alltså konstruerat och påhittat av någon smart person i reklambranchen och alls inte, som jag hade inbillat, spontan, underbar verk lighet.

En smula stukad gick jag vidare mot den vintriga Kungsträdgården.

Jag tänkte:

Sånt händer inte i levande livet.

Men redan vid Liss Erikssons kärleksfulla bronsskulptur "Paret", kom jag på bättre tankar:

Sånt händer *viss*t i verkligheten.

Hela tiden, överallt.

I själva verket oftare i verkligheten än på film.

God Jul

Kände mig sugen på en stor stark i snöyran dan före julafton och stack mig in på en pub vid Stureplan.

En mycket ung dam i blank skinnjacka, eldrött hår och mycket kort kjol kom med sitt ölstop och satte sig bredvid mig. Hon blinkade med sina stjärneögon.

–Snart är det jul, farbror.

–Ja, sa jag. Och nyår.

–Trist, sa flickan.

–Julen?

–Att fira jul ensam.

–Har du ingen pojkvän?

–Jo, men han sitter i Kumla.

–Varför det?

–Han dödade en gammal tant.

–Så får man inte göra.

–Jag vet. Allting är förbjudet numera.

Jag tittade ut och såg snön falla. Folk promenerade förbi, en del fullastade med julpaket.

–Firar du också jul ensam?

–Ja, sa jag. Tillsammans med en katt.

Flickan log brett.

–Jag ska också skaffa mig en katt, sa hon. När jag blir gammal och ensam.

–Bättre sent än aldrig.

–Men först ska jag gifta mig. Med en bra karl.

Flickan log, trevade efter mitt Marlboropaketer och tittade ut.

–Han ska vara som min pappa. Ingenjör. Duktig på att hugga ved och skotta snö.

–Hoppas ni blir lyckliga.

Hon fick eld på cigaretten.

–Och sen, sa hon och blåste ut cigarettrök. När han blir femtio och hittar en yngre kvinna ska jag börja leva mitt eget liv. Läs böcker, gå på teater och måla akvareller. Umgås. Jag kanske rentav tar mig en yngre älskare. En sån där viril halvskallig trettiofemåring som är sugen på kärlek men livrädd för att binda sig.

–Vill inte dom ha yngre kvinnor?

Hon log igen.

–Virila halvskalliga trettiofemåriga män tycker att mogna kvinnor är det bästa som finns.

–Tycker dom?

–Visst. Det är när dom fyller femtio dom börjar se sig om efter småflickor.

Återigen log flickan, smakade på sitt mörka öl och drog ett bloss på cigaretten. Hon skakade håret från ansiktet och betraktade mig ingående.

–Och du är en ensamstående äldre man?

–Det kan man säga.

Flickan skrattade till.

–Sånt är livet. Men du och jag är alls inte ensamma i om att fira jul ensamma. Många gör det. Kan inte det vara en liten tröst?

–Absolut.

–Vi blir bara fler och fler.

–Visst. Och ibland kan det vara lika ensamt att vara tillsammans. Så ur den synvinkeln sett kan vi kanske vara glada för att vi är ensamma.

–Javisst, sa flickan och glittrade med sina stjärneögon. Man har ju sett Norén.

Jag hade druckit färdigt, reste mig och önskade den
mycket unga damen god jul.
Hon log och önskade mig det samma.

Rakas, rakas.

Stod en sommardag på Ränthästartrappan och betraktade Carl Milles sjögud av rödgranit.

Mera speciell än vacker.

Kom härvid i samspråk med en äldre man som på omisskänlig och livlig norrländska berättade att han hade arbetat i Stockholms hamn.

–Jag kommer från landet, sa han. Det är bättre att bo i stan än på landet.

–Hur då?

–Man slipper åka sex kilometer med sparkstötting för att komma till biblioteket och posten. Eller till puben för att ta sig en öl.

–Trettiosju år har jag bott här. Kärringen gick och lade sig med grannen så jag lämnade lämnade rubbet och stack söderut. Efter det har jag inte satt mig fot norrom Vallentuna.

–I Vallentuna har jag nämligen varit, för där hade jag lite kuckeliku med en frånskild finska.

–Hon var bra. Hon gav mig mycket kärlek. Det enda hon begärde var att jag skulle säga "rakas, rakas". Det lär betyda nåt vackert, fast det låter som en kråka. Inte en enda gång fick jag krypa i säng med henne utan "rakas, rakas". Men sånt får man lov att leva med. Ingenting är gratis..

–Låt oss gå in på Zum Franziskaner, föreslog jag. Jag bjuder jag på en öl.

Vi stegade in på Zum Franziskaner, satte oss vid ett fönsterbord. En rödhårig servitris klev fram.

Jag beställde varsin stor stark och vi satt och tittade ut över Strömmen och på folk som samlades för att åka med färjan till Djurgården. Det var en fin varm dag och solen sken från en helblå himmel.

—Fin stad, sa jag.

—Jo, men det var bättre förr.

—Allting förändras.

—Den här finska tjejen jag talade om, sa mannen. Hon hette förresten Sirpa-Lisa, så hon gillade också Stockholm. I timmar kunde hon traska omkring och liksom njuta av stan.

—Jag förstår henne, sa jag.

—Jag träffade henne under kungen som står nedanför slottet, du vet.

—Gustav III?

—Just det. Hon satt där med block och pennor och ritade av kåken mittemot, tvärs över vattnet.

—Nationalmuséet?

—Kanske det. Nå, i alla fall så råkade jag också sitta där. Så jag sa till henne att har du inget annat för dig än att sitta och rita kåkar så kan du lika gärna slå följe med mig. Först skrattade hon bara, men efter ett tag så gav hon med sig. Hon stack pennorna i fickan och ritblocket under armen och vi gick inåt stan och satte oss på en krog. Tro mig om du vill, men redan samma kväll kröp jag på henne.

—Såna är dom, finskorna, sa jag.

—Inte alla.

—Nej, sa jag. Inte alla.

—Man har gått på en del nitar också, om sanningen ska fram. Jag menar man ska inte låta lura sig och tänka att där går en finska, henne är det lätt att få omkull.

Den rödhåriga servitrisen kom med våra stop.

Min nyfunne vän tittade på henne.

—Är du också finska, frågade han.

—Nej, sa flickan och log. Polska. Jag är född i Gdansk.

—Kunde just tänka mig det. Då vet du nog inte vad "rakas, rakas", betyder.

—Nej, log flickan. Men det låter vackert.

—Vackert? Jag tycker det låter som kråksång.

—Jag vet vad det betyder, sa jag. Men det tänker jag inte tala om för er.

—Skål, sa min nyfunna vän och lyfte sitt stop. Man ska inte berätta allt man vet, för då har man ingenting kvar.

—Skål, sa jag.

Ytterligare en stor stark hällde vi i oss.

Det var fortfarande varmt och vackert när vi skiljdes åt. Mannen sökte sig mot tunnelbanestationen för att åka till Skanstull och jag promenerade hemåt längs Skeppsbron.

Nedanför Kungliga Slottet stod Gustav III kvar med sin kvist i handen. Jag stannade upp ett tag och betraktade mästerverket.

Det berättas att Gustav III kunde tala lite finska.

Vem vet. Kanske hade han också nån gång haft användning av det finska nyckelordet.

Rakas, rakas.

Sommarnatt

Att en varm och vacker sommarnatt promenera ensam hem från en fest på Åsögatan på Söder till Hjorthagen i norr är något av en bedrift och en upplevelse.

Det kan också vara ett våghalsigt företag, för en storstad är inte helt ofarlig den tiden på dygnet. En storstad är naturligtvis farlig också på dagtid, kanske inte mindre farlig än nattetid, men att röra sig i dagsljus känns ändå tryggare.

I allmänhet är farorna överdrivna.

Jag har gjort många nattliga promenader i Stockholm men går fortfarande omkring med oknäckt näsben och tänderna i behåll.

Men man vet aldrig.

Halkar man inte på ett bananskal och slår ihjäl sig kan man hamna ut för andra otrevligheter.

Men tillbaka till promenaden:

Man skulle kanske tro att Götgatan ligger öde så här dags, men så är inte fallet.

Vid Medborgarplatsen måste jag till exempel ta mig förbi en grupp skräniga ungdomar som dessbättre inte tycks fästa mer uppmärksamhet vid min person än att en av dem slänger en tomflaska efter mig.

Tomflaskan krossas mot gatan.

Vid T-baneuppgången Hökens gata står en ung man lutad mot husväggen och spyr. När jag passerar vrider han på huvudet, vänder sitt bleka ansikte mot mig och stirrar. Han ser inte lycklig ut.

Bortsett från kajor, kråkor och skränande vitfåglar ligger Slussen öde och den uppgående solen glittrar vänligt över Strömmen.

Katarinahissen avtecknar sig skarpt mot en klarblå morgonhimmel. En och annan taxibil, en nattbuss och en hög sovande ungdomar vid foten av Karl XIV Johan.

En blinkande polisbil på Kornhamnstorg.

Gamla Stan. Tyst och överklig. Rop ekar mellan de smala gränderna. Slask töms ut och rinner i stinkande rännilar längs gatorna. Tiggare, bönder, sjömän gatpojkar och horor. Mullret av rullande trättunnor och klapret av hästhovar.

Nej, men ett finskt par som träter högljutt i hörnet av Västerlånggatan och Gråmunkegränd.

Finska svordomar och könsord ekar mellan stenväggarna.

En död och till hälften uppäten fiskmås ligger uppläkt på Mynttorget.

Två morgontidiga fiskare på Strömbro.

–Fått nån haj på kroken, är det en nyfiken kostymklädd skämtare som frågar.

–Gå hem och lägg dig, gubbe, får han till svar.
Sergels Torg.

Ett trettiotal halvsovande ungdomar på trappan.
Burkar rullar omkring. Stön. Kråkor och kajor. Uppe i skyn vitfåglar.

Utanför NK står en hårt målad kvinna i päls och röker en cigarrett. Ja, faktiskt päls. Silverglänsande. Jag undrar om hon har nånting under den. Annat än sig själv.

Hon ler inbjudande och ger mig en känsla av att vara nån annanstans.

Kanske i Amsterdam.

Kungliga Dramatiska Teatern skyltar med en färsk Norenare. En polisbil med påslagna blinkljus rusar iväg längs Strandvägen.

Upp längs Nybrogatan. En man och en kvinna, arm i arm. Vinglar lite och önskar mig god morgon. Jag hör deras skratt eka mot husväggar bakom min rygg.

Fridfullt.

Men jag vet att ett sådant fyllelallande par plötsligt kan förvandlas till hänsynslösa rånare.

Kommendörsgatan:

En mörkhyad kille i en gammal Volvo skruvar ner rutan och frågar om jag vill ha skjuts. Erbjuder sig att köra mig vart jag vill, billigare än taxi.

Jag säger att jag föredrar att promenera.

Som du vill, flinar han. Du är fri man i ett fritt land.

Varifrån kommer du, frågar jag.

Irak, flinar han. Saddam Hussein.

Rivstartar och kör iväg.

En tyst polisbil kör runt Karlaplan, varv efter varv, som letade den efter nånting. En sovande man på en parkbänk. En helt orädd kråka sitter på ryggstödet till samma bänk och pickar på hans axel.

Ficktjuv?

Från ett öppet fönster i ett hus på De Geersgatan hörs pianomusk. Chopin.

Vem fan sitter och spelar Chopin klockan fyra en onsdagsmorgon?

Jag föreställer mig omedelbart en vacker gåtfull kvinna i sina bästa år, men det kan lika väl vara en gammal kärring i sina sämsta. En skraltig kaptensänka som inte kan sova.

Över Gärdet flödar redan solen.

Nattens dofter och ljud får långsamt en annan, vardagligare karaktär.

Jag promenerar längs Lidingövägen, över järnvägsbron. Betraktar Värtahamnen som tyst och stilla ligger och väntar på att de vita båtarna sakta ska komma glidande. Över stilla vatten. Också den här morgonen som så många andra.

Går sakta upp längs Lanforsvägen, under de gamla ekarna, längs raden av parkerade bilar, förbi en orädd hare och ett stycke därifrån en svartvit katt.

En koltrasten sitter i en TV-antenn på ett tak och sjunger melodiöst och vackert.

Från olika håll hörs sång av bofink.

Tunnelbanetåget rasslar med fart in i tunneln på väg till Ropsten.

När jag viker in på Krångedevägen ser jag granen Anders stiga ut genom porten utrustad med ax-

elväska och kastspö. Han öppnar bagageluckan på sin fina, nyinköpta Saab och morsar.

–Vart är du på väg så tidigt?

–Till Gålö för att fiska.

Vi växlar ytterligare några ord och jag går in till mig. Brygger kaffe. Tar itu med morgontidningen.

De Polska Hästarna

Regnet strilade ner från himmlen som såg ut att vara ritad med blyerts. Klockan bara några minuter över ett, men redan skumt.

Det var fel regn, på fel tid och plats.

Enligt kalendern februari månad, men i februari månad ska solen skina från en klarblå himmel, marken vara täckt av snö och Kungsträdgården myllra av rödkindade skridskoåkare.

Så var det inte. Det regnade.

Vid norra ingången till Klara kyrkogård stod Bejemarks Ferlin och huttrade. Rak i ryggen och smal om benen, tillika om armar och hals.

Cigarrcigaretten i hans mungipa höll på att falla sönder av fukten.

Min vän Axel Blomberg och jag satt i det varma caféet intill med varsin kopp svart kaffe.

Dagen var som sagt mörk och dyster.

Stockholm, en fredagkväll.

Axel och jag sysslade med författarskap, men båda ungefär lika måttligt framgångsrika i branschen.

Ibland lyckades vi få ett eller annat alster publicerat och då brukade vi gå ut och äta en pizza och dricka ett glas öl tillsammans.

Eller som den här dagen, ta en kopp kaffe och en kanelbulle på något trevligt kafé.

Det hände inte alltför ofta.

Det hände i själva verket alltför sällan.

Vilket alls inte berodde på att vi var arbetsskygga.

Tvärtom, vi stretade och arbetade som djur. Vi skrev artiklar, noveller och betraktelser, ibland även tjocka romaner, men för det mesta fick vi dem i retur.

Ibland fick vi dem inte ens i retur.

Varken Axel eller jag hade värdefulla kontakter bland förläggare och tidningsredaktörer, sålunda var vi helt hänvisade till kvalitet och yrkesskicklighet.

Detta var naturligtvis ett hinder, men ett hinder som utan tvivel även kunde räknas oss till gagn och nytta.

Hur som helst, det var kärva tider i en kärv bransch, och vi hade bara oss själva att skylla.

Vi kunde ha blivit någonting annat.

Den här kvällen satt vi på kafé och rörde om i våra kaffekoppar. Trötta och oinspirerade.

–Du vet hur det är när man inte har inspiration, sa Axel. Man är tom.

–Det skulle man kanske skriva om, sa jag. Att vara författare utan inspiration.

–Det kan man inte. Inte utan inspiration.

–Skriv om våren, sa jag. Skriv att du hörde koltrasten.

Axel lät sig inte uppmuntras.

–Skriv om Högalidskyrkan, föreslog jag. Att den är sjuttiofem år gammal, har två vackra torn och är ritad av Ivar Tengbom.

–Det vet alla.

Jag vred på mig och vände mig till en äldre dam som satt ensam vid bordet bakom min rygg.

–Förlåt, sa jag. Min vän och jag sitter och talar om Högalidskyrkan. Kan damen möjligtvis berätta nånting om den?

Damen såg förvånad ut.

–Jag kommer från Halmstad, sa hon. Jag vet inte ens att en sån kyrka finns.

Jag bad om ursäkt för att ha stört och tackade artigligt för den värdefulla upplysningen.

–Där ser du, sa jag till Axel. I Halmstad vet dom absolut ingenting om Högalidskyrkan.

–Om Högalidskyrka kan man läsa i vilken broschyr som helst.

–Skriv då om en äldre dam från Halmstad som kommer till Stockholm och på ett litet kafé träffar en trevlig medelålders författare som frågar henne om Högalidskyrkan.

Axel skrattade.

–Det kan du göra själv.

–Jag ska skriva om De Polska Hästarna, sa jag.

–Vad vet du om polska hästar?

–Ingenting. Men det är en bra rubrik

–En rubrik är bara en rubrik.

–En bra rubrik är halva arbetet. De Polska Hästarna är en bra rubrik som ger mig möjlighet att skriva om vad som helst. Till exempel om staden Stockholm.

–I Stockholm finns inga polska hästar.

–Nej, vem har påstått det?

–Rubrik och text måste hänga ihop.

–Bara på sätt och vis.

–Hur då, menar du?

–Jag kan till exempel skriva om en gammal polsk kvinna som står på Skeppsholmen och drömmer om hästarna i sin hemstad Krakow. Hon har bott i Stockholm trettiofem år, men har fortfarande sitt hjärta i Polen.

–Ungefär som Chopin.

–Just det. Låt oss säga att hon står där och spanar

ut över det glittrande vattnet och tittar till exempel på Kungliga Slottet. Tänker att där bor kungen.

–Kungen bor inte där.

–Jag vet. Men det vet inte polskan.

–Jaha.

–Vad hon däremot vet är att det gamla slottet Tre Kronor brann ner år 1697. Hon vet till och med att Karl XI låg lik därinne när det började brinna.

–Och sen?

–Sen kommer det en gammal man och sätter sig bredvid henne och frågar om det stora och vackra vita segelfartyget som står där med sina tre master mot den blå himlen. Och den gamla polskan vet berättat att det är af Chapman som byggdes år 1888 och plöjde över haven fram till 1939.

–Det är en mycket osannolik polska, må jag säga.

–Jamen såna är dom, polskorna. Och alla sanna historier är osannolika.

–Men varför kallar du berättelsen för De Polska Hästarna? I stället för till exempel Ett litet stycke av Stockholm.

–För att det är en bra rubrik.

Axel skrapade sig i huvudet och tog sig en funderrare.

–Är det så lätt att skriva en bra historia?

–Lätt, sa jag. Ingen har påstått att det är lätt. Det är svårt. Det är jävligt svårt att skriva en bra historia. Men det är möjligt.

Axel drack ur sitt kaffe och kastade en blick ut genom fönstret.

–Tror du Ferlin också led av brist på inspiration ibland?

–Visst, sa jag. Det gör alla.

–Fan, sa Axel. Jag tror jag ska gå hem och skriva en historia om hur det är att skriva en historia fast man inte är inspirerad.

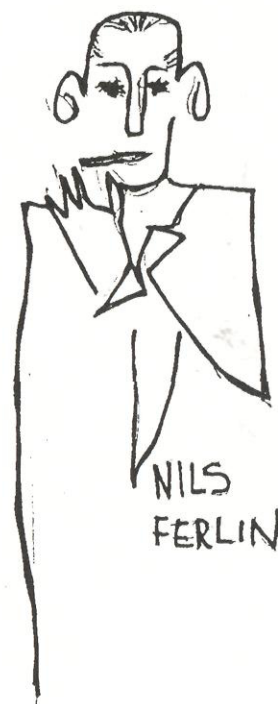
–Försök, sa jag.

Vi bröt upp och gick ut i duggregnet.

Vid Orfeusgruppen på Hötorget skiljdes vi åt och Axel frågade:

–Kan det måhända tänkas uppstå kärlek mellan den gamla polskan från Krakow och mannen som kom och satte sig bredvid henne?

–Kanske det, sa jag. I en god historia är ingenting omöjligt.

Förälskad i Stockholm. Det kan man verkligen säga om Rainer Alander, sjöman, författare, konstnär, mångsysslare och – inte minst – flänör. Numera halvårsvis bosatt i Stockholm/Pargas.

Rainer Alander har tidigare i några romaner berättat om sitt sjömansliv. Med småstadsromanen En sorts frihet tog han iland i Mariehamn.

Nu återkommer författaren med en rad betraktelser och skisser med Stockholm som bakgrund. Personliga iakttagelser och upplevelser, möten med människor, minnen, reflexioner och funderingar. Alltsammans förankrat i Stockholm. Ofta nedtecknat ur finlandssvenskt perspektiv.

Med enkla men träffande teckningar har Rainer Alander själv illustrerat en del av berättelserna.

Små stycken av Stockholm är ingen roman, ingen novellsamling, inte ens en samling kåserier. Boken är – enligt författaren själv – ingenting mindre än en kärleksförklaring till Stockholm.

ISBN 952-5064-05-0

Bokförlaget abacus